

Liite 5 Maisema- ja kulttuuriympäristökohteiden tarkemmat kuvaukset

Maisema- ja kulttuuriarvot, herkkyystarkastelu

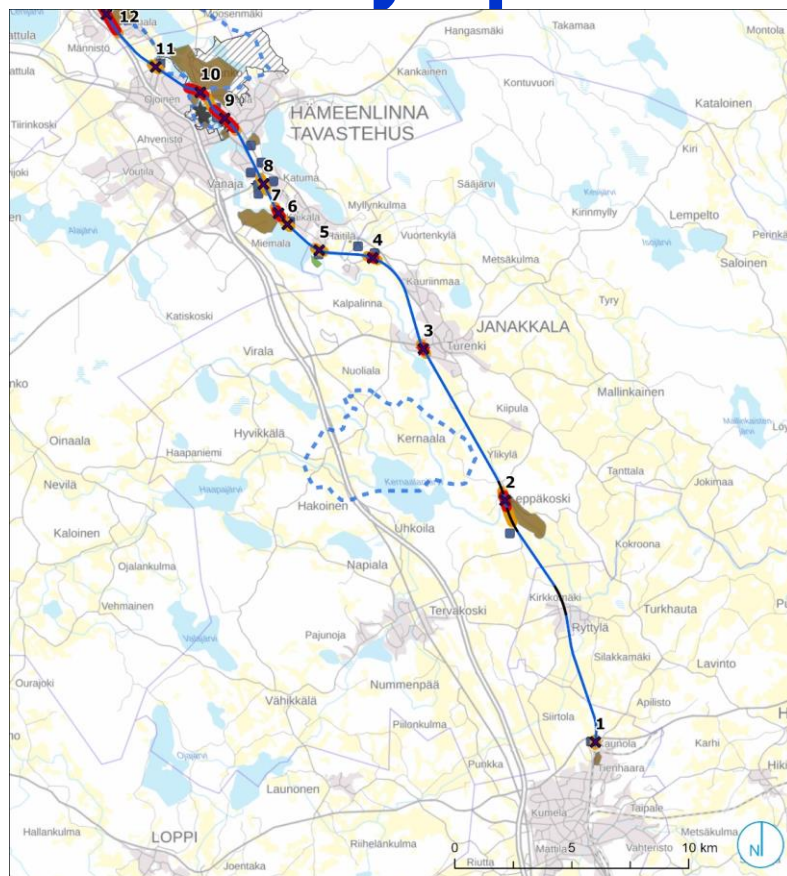
Herkkyyсарviointimenetelmässä määriteltiin maiseman ja kulttuuriympäristön kohteille herkkyydet sen mukaan, millä etäisyydellä ne sijaitsevat rataoikaisuihin tai lisäraiteisiin nähden.

Herkkyyсарviointimenetelmän perusteella Riihimäki-Tampere-yhteysväliltä määriteltiin yhteensä 28 maiseman ja kulttuuriympäristön kannalta arvokasta kohdetta, joihin uudet rataoikaisut tai lisäraiteet voivat aiheuttaa vaikutuksia.

Tarkastelussa tunnistetut kohteet ovat (numerot viittaavat karttoihin)

1. Sammalisto
2. Leppäkosken kartano ja ratamestarin talo
3. Turengin rautatieasema
4. Kodjala
5. Niemenpään Hamppula
6. Vanhan pappilan pelto
7. Vanajan vanha pappila, Perttulan oppilaitos ja Miemalan alikylä
8. Vanajan kirkko
9. Hämeenlinnan rautatieasema, Varikonniemi, Kleckerin puisto
10. Vanajaveden laakso ja Aulanko, Sairion pientaloalue, Hämeenlinnan kaupunginpuisto, Hämeenlinnan kansallinen kaupunkipuisto
11. Riihimäki
12. Vanajaveden laakso ja Aulanko, Hattulan Pyhän Ristin kirkko
13. Ihalemmin, Leiniälän, Nihattulan, Pelkolan ja Sattulan kyläasutus
14. Säaksmäen ja Tarttilan kulttuurimaisemat
15. Alavi
16. Toijala
17. Haihunkoski 2
18. Rikalan kanava
19. Vesilahden kulttuurimaisema
20. Lempäälän rautatieasema, Lempäälän kirkko
21. Hollonranta, Lempäälän vanha pappila, Kuokkalankoski Pappila
22. Ylämäen kipinäaita 1 ja 2
23. Maariansuo
24. Säaksjärven kipinäaidat
25. Säaksjärven rautatiepysäkki
26. Multivuori
27. Arranmaanoja 1, Peltolammin kipinäaidat
28. Peltolammin kipinäaidat, Pärri Koski

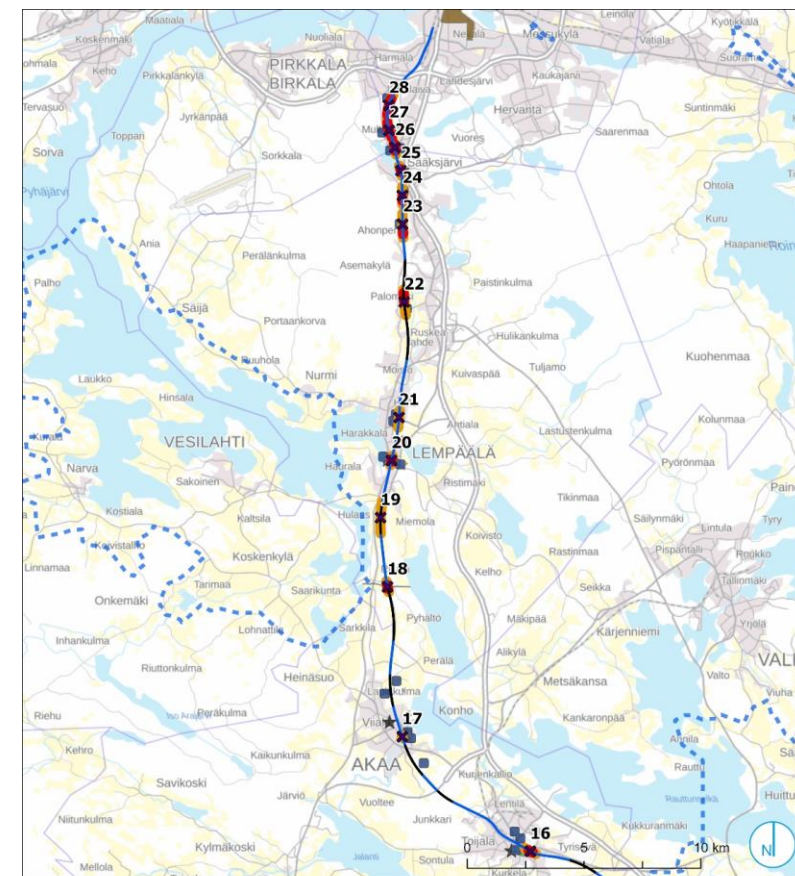
Herkkyystarkastelu, indeksikartat maiseman ja kulttuuriympäristön kohteista

- ✘ Herkät kohteet, kulttuuri ja maisema
- Lisäraide /-raiteet
- Rataoikaisu
- Herkkyys
- Kohtalainen herkkyys
- Suuri herkkyys
- ★ Muinaisjäännos, pistemäinen kohde
- ★ Suojeltu rakennus
- Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY
- Kansallinen kaupunkipuisto
- Muinaisjäännosalue

- ✘ Herkät kohteet, kulttuuri ja maisema
- Lisäraide /-raiteet
- Rataoikaisu
- Herkkyys
- Kohtalainen herkkyys
- Suuri herkkyys
- ★ Muinaisjäännos, pistemäinen kohde
- ★ Suojeltu rakennus
- Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY
- Kansallinen kaupunkipuisto
- Muinaisjäännosalue

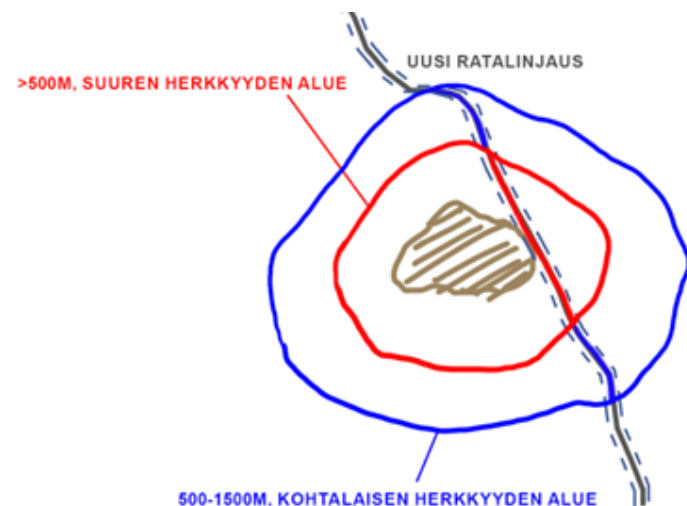

- ✘ Herkät kohteet, kulttuuri ja maisema
- Lisäraide /-raiteet
- Rataoikaisu
- Herkkyys
- Kohtalainen herkkyys
- Suuri herkkyys
- ★ Muinaisjäännos, pistemäinen kohde
- ★ Suojeltu rakennus
- Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY
- Kansallinen kaupunkipuisto
- Muinaisjäännosalue

Herkkyiden kriteerien havainnollistaminen

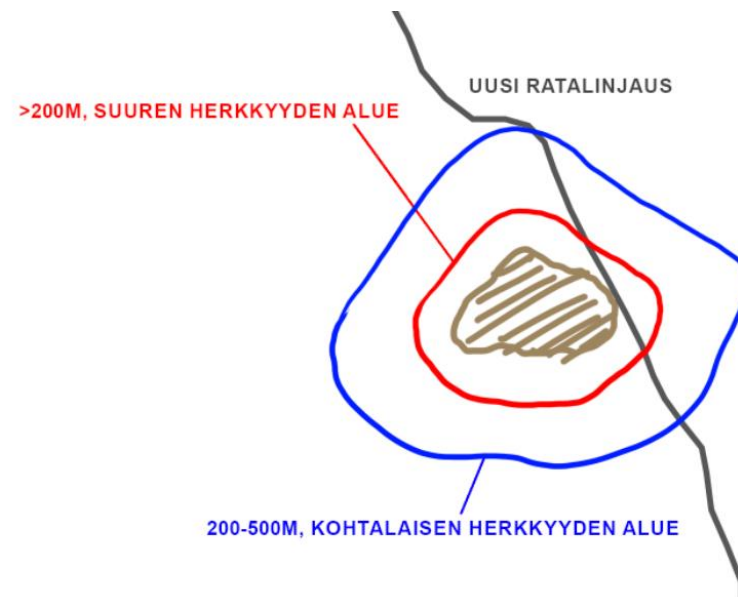
Arvokas maisema-alue, rataoikaisu, avoin maisematila

Herkkyys on kohtalainen, mikäli rataoikaisu sijoittuu 500–1500 metrin etäisyydelle arvokkaasta maisema-alueesta avoimessa maisemassa. Herkkyys on suuri, mikäli rataoikaisu sijoittuu arvokkaalle maisema-alueelle tai korkeintaan 500 metrin etäisyydelle alueesta avoimessa maisemassa.

Arvokas maisema-alue, rataoikaisu, sulkeutunut maisematila

Herkkyys on kohtalainen, mikäli rataoikaisu sijoittuu 200–500 metrin etäisyydelle arvokkaasta maisema-alueesta sulkeutuneessa maisemassa. Herkkyys on suuri, mikäli rataoikaisu sijoittuu arvokkaalle maisema-alueelle tai korkeintaan 200 metrin etäisyydelle alueesta sulkeutuneessa maisemassa.

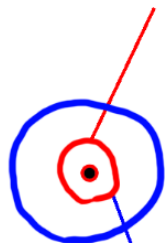

Herkkyiden kriteerien havainnollistaminen

Muinisjäännös tai rakennetun kulttuuriympäristön kohteet, rataoikaisu ja lisäraide/-raiteet

Herkkyys on kohtalainen, mikäli rataoikaisu tai lisäraide/-raiteet sijoittuvat 50-200 metrin etäisyydelle muinajäännöksistä, RKY-alueista tai suojelluista rakennuksista. Herkkyys on suuri, mikäli rataoikaisu tai lisäraide/-raiteet sijoittuvat näille kohteille tai enintään 50 metrin etäisyydelle kohteista.

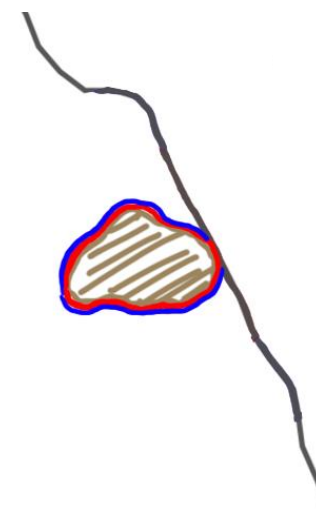
0-50M, SUUREN HERKKYYDEN ALUE

50-200M, KOHTALAISEN HERKKYYDEN ALUE

Arvokas maisema-alue, lisäraide/-raiteet, avoin tai sulkeutunut maisematila

Herkkyys on vähintään kohtalainen, mikäli lisäraide/-raiteet sijoittuvat arvokkaalle maisema-alueelle. Herkkyys on suuri, mikäli lisäraide/-raiteet pienentävät merkittävästi arvokkaan maisema-alueen pinta-alaa.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Sammalisto

Kohde 1 indeksikartassa

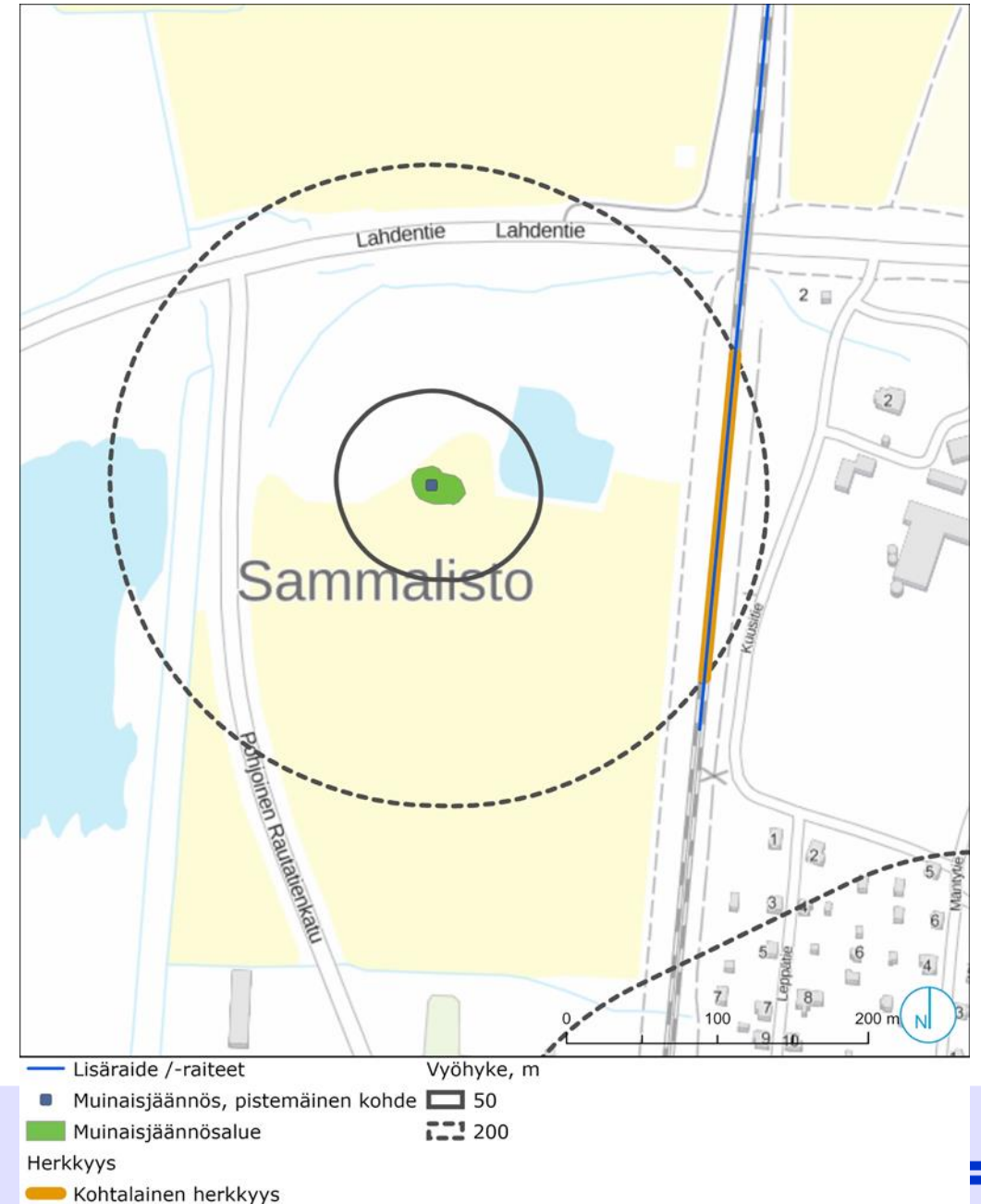
Kuvaus:

kiinteä muinaisjäänös, kivikautinen asuinpaikka

Asuinpaikka sijaitsee kantatie 54:stä etelään ja pääradasta länteen olevalla pellolla, keinotekoisesta vesialtaasta länteen. Paikalta on löydetty kvartsin kappaleita ja pari esinettä. Paikalta ei ole löydetty likamaata tai muita kulttuurikerroksen jäännöksiä. Kyseessä lienee varsin pienialainen asuinpaikka. Paikan säilymisaste ja tarkka rajaus eivät selviä ilman koekaivauksia.

Arvio:

Kohde sijoittuu uudesta lisäraiteesta yli 150 metrin etäisyydelle, joten vaikutusten voidaan olettaa olevan vähäisiä. Kohdetta ja sen laajuutta ei kuitenkaan tunneta tarkasti, mutta sen on oletettu olevan pienialainen.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Leppäkosken kartano ja ratamestarin talo

Kohde 2 indeksikartassa

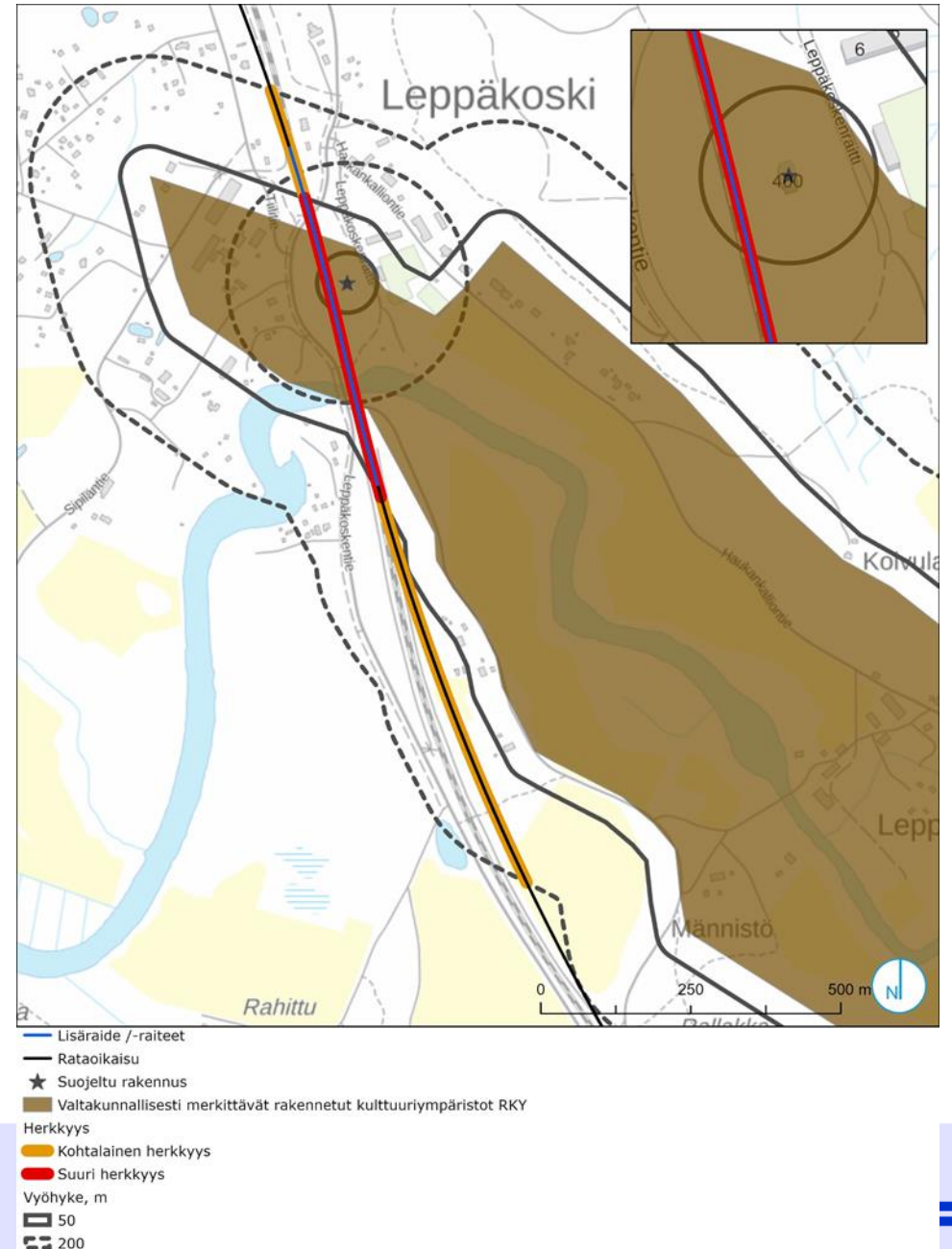
Kuvaus:

Leppäkosken kartano (RKY-alue) ja ratamestarin talo, Ida Aalberg-museo (suojeltu rakennus).

Leppäkosken kartano ja sen läheisyyteen perustettu Rauhanniemen tiilitehdas edustavat hyvin 1800-luvun kartanomiljööseen ja Suomen teollistumiseen liittyntä rakentamista. 1800-luvun alkuvuosilta olevat Kartanon puisto ja puutarha käsittävät noin 3ha suuruisen alueen. Tiilitehdas ja sen koristeellinen piippu muodostavat selkeän ja näkyvän kiintopisteen keskellä Leppäkosken asema- ja tiilikylää. Alueeseen kuuluva ratamestarin asuintalo on yksi vanhimmista rautatierakennuksista maassamme. Se on myös ainoa jäljellä oleva tyyppinsä edustaja. Rakennuksella on myös henkilöhistoriallista merkitystä näyttelijätär Ida Aalbergin lapsuudenkotina.

Arvio:

Rataoikaisu sijoittuu alle 50m etäisyydelle ratamestarin talosta, jolloin silla on merkittävä vaikutus kohteeseen (mahdollinen purkaminen tai siirto). Kohteen säilymisen edellytyksen tulee jatkosuunnittelussa tarkistaa. Lisäraiteet kulkevat RKY-alueen halki, jolloin vaikutukset myös siihen voivat olla huomattavia rata-alueen leventyessä nykyisestä.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Turengin rautatieasema

Kohde 3 indeksikartassa

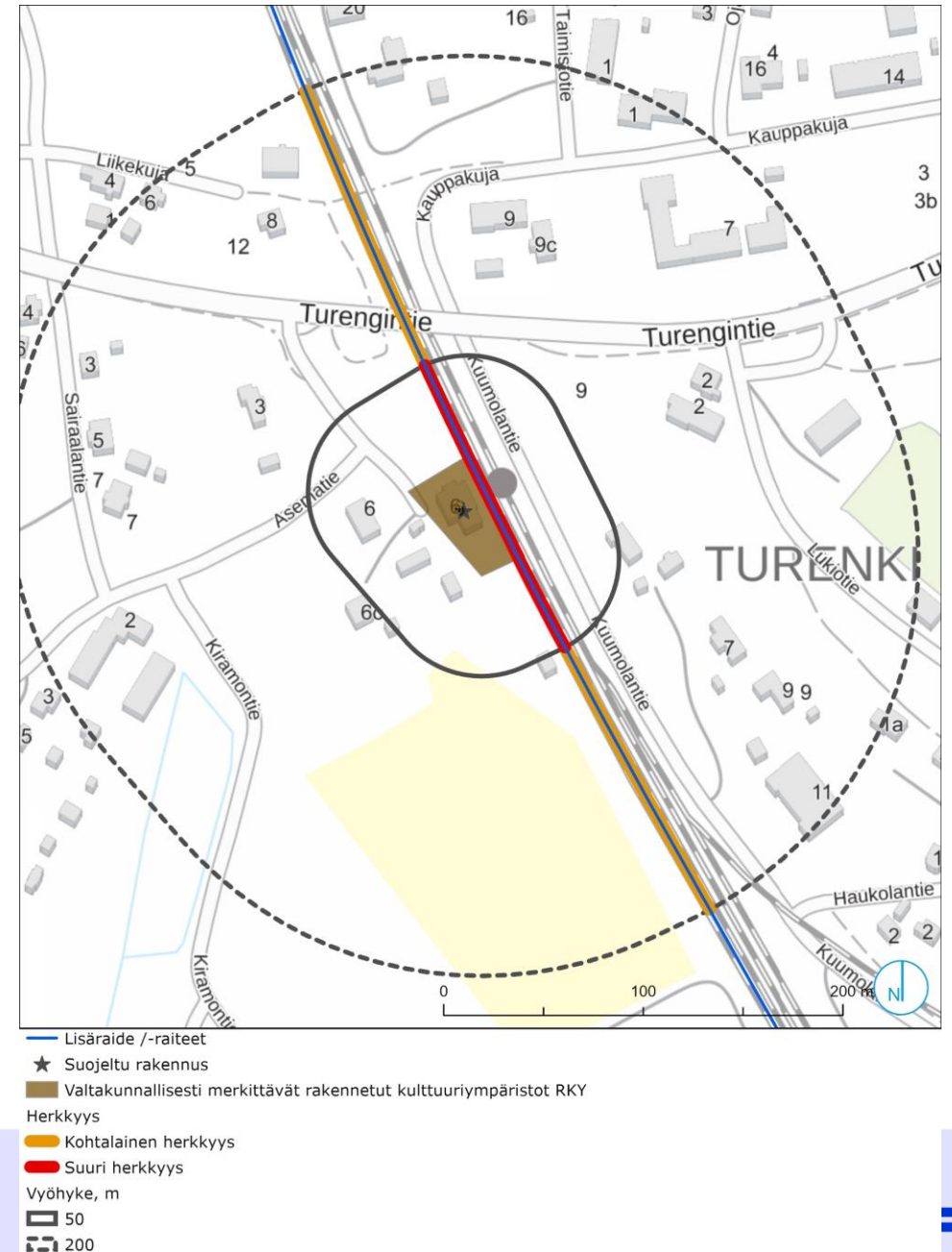
Kuvaus:

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY ja Turengin rautatieasema (suojeltu rakennus)

Janakkalan Turengin asema on Tikkurilan ohella parhaiten alkuperäisasussaan säilynyt asemarakennus Helsinki-Hämeenlinna-radalla. Molemmat ovat arkkitehti C.A. Edelfeltin suunnittelemia ja edustavat varhaisinta asema-arkkitehtuuria maassamme. Asemarakennuksessa on myös poikkeuksellisen hyvin säilynyt interiööri. Asemarakennuksen pihanpuolen torni ja kuisti on purettu. Sen sijaan nyt jo harvinainen puinen laiturikatos on säilynyt ja kunnostettu 1999. Asemarakennuksen lisäksi asema-alueella on säilynyt yksi asuinrakennus 1910-luvulta.

Arvio:

Lisäraide sijoittuu aivan alueen ja aseman ja RKY alueen välittömään läheisyyteen ja sillä on suuri vaikutus alueeseen ja asemarakennukseen (todennäköinen purkaminen tai siirto).

Kodjala

Kohde 4 indeksikartassa

Kuvaus:

Kiinteä muinaisjäänös, kyläpaikka

Kodjalan (myöhempi kirjoitusasu Koljala) kylä mainitaan historiallisissa lähteissä ensi kertaa 1374. Kylässä on ollut vuonna 1539 10 itsenäistä verotaloa ja ainakin yksi Harvialan alainen lampuotitila. Koljala yhdessä Luolajan kanssa ovat olleet Vanajan suurimmat kylät 1500–1700-luvulla. Vuoden 2021 tarkkuusinventoinnissa paikalta saatiin myös selkeitä viitteitä rautakautisesta asutusjatkumosta. Kyläalue on autioitunut sen itäosaa lukuun ottamatta viimeistään 1900-luvulla. Kylätontin todellisen laajuuden ja säilyneisyyden selvittäminen vaatii vielä lisätutkimuksia länsiosien tarkkuusinventoidun alueen ulkopuolella.

Arvio:

Kylätontin kohdalle sijoittuvat lisäraiteet noin 25 m etäisyydelle muinaisjäänösalueen rajauksesta. Vaikutukset kohteen säilymiselle voivat olla merkittäviä. Kohteen todellisen laajuuden tuntemattomuuden vuoksi alueella tulisi tehdä lisätutkimuksia alueen laajuuden varmistamiseksi.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Niemenpään Hamppula

Kohde 5 indeksikartassa

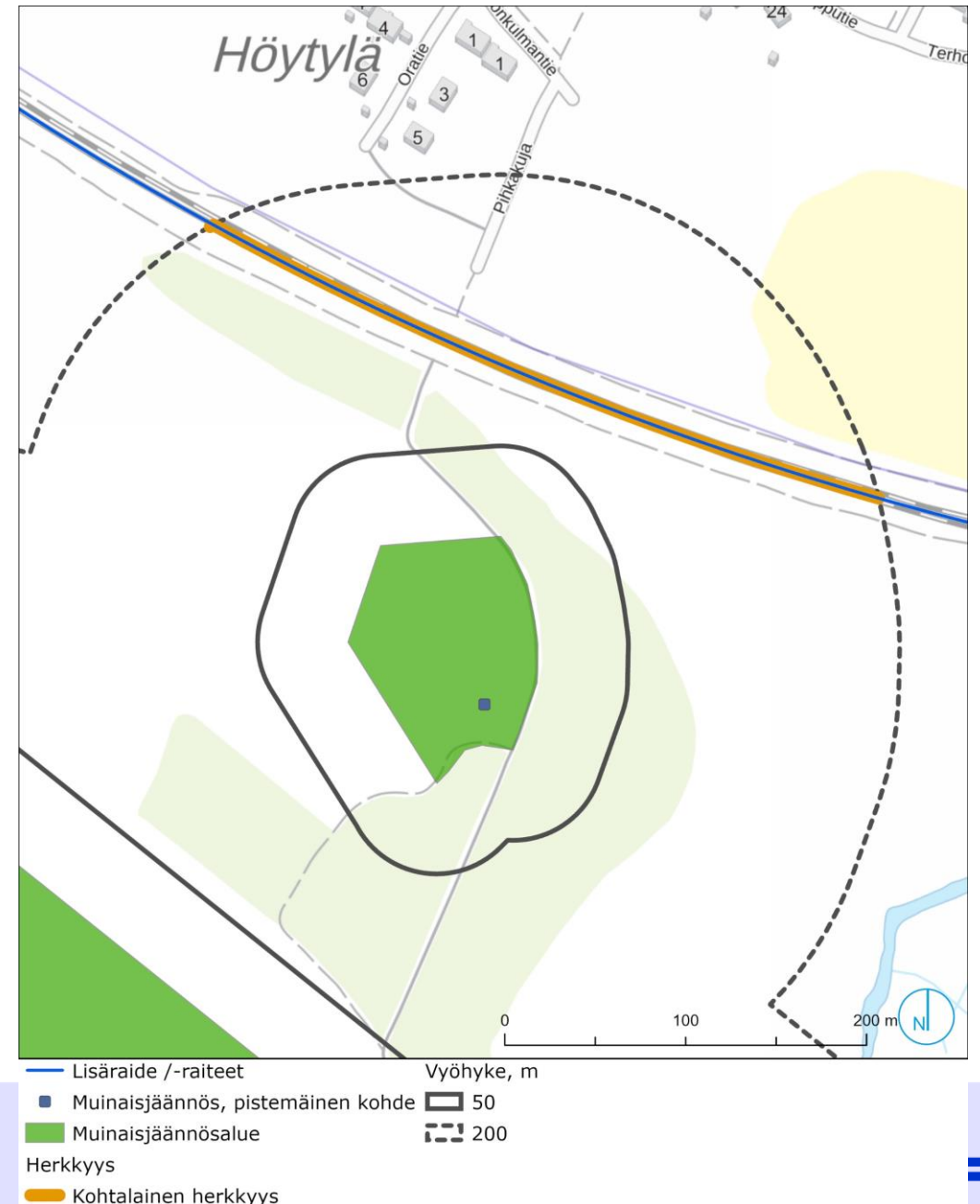
Kuvaus:

Kiinteä muinaisjännös, rautakautinen kalmisto

Alue on kivikkoista kuusikkoa, jossa aluskasvillisuus on matalaa. Maaperä löytöpaikoilla on hienon hiekan tai hiesun sekaista multaa. Metsästä on löydetty useita rautakautisia esineitä metallinilmaisimella. Lisäksi on löydetty luuta ja kuonaa. Vuoden 2016 koekaivauksen perusteella paikalla sijaitsee polttokalmisto, jonka tutkittu osa ajoittuu rautakauden loppupuolelle, viikinkiajalle. Niemenpään Hamppula on laaja muinaisjännösalue, ja kohteen alueella saattaa sijaita kalmiston lisäksi myös muita rautakautiseen ihmistoimintaan liittyviä jäännöksiä. Alueelta tehdyt esinelöydöt viittaavat myös melko pitkään käyttöjaksoon aina keskiseltä rautakaudelta historialliselle ajalle saakka.

Arvio:

Kohdassa lisäraiteet sijoittuvat yli 50 metrin etäisyydelle tunnetusta muinaisjännösalueesta. Vaikutusten kohteelle voidaan katsoa olevan kohtalaisia, koska alueen tarkkaa rajausta ei tunneta.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Vanhan pappilan pelto

Kohde 6 indeksikartassa

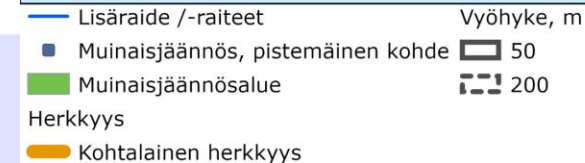
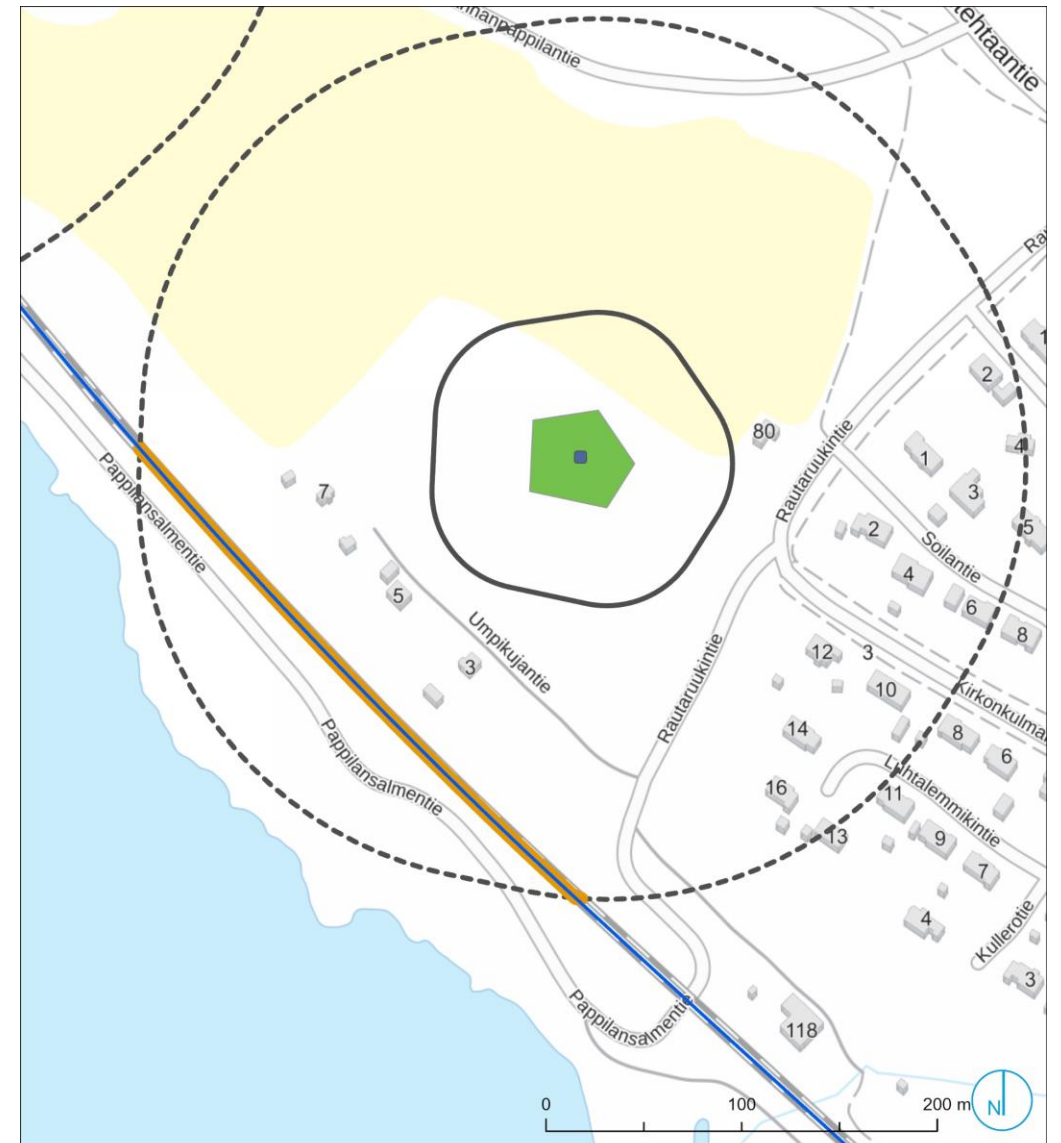
Kuvaus:

Kiinteä muinaisjäänös, kultti- ja tarinapaikat, kuppikivet

Kivi sijaitsee Vanajan vanhasta pappilasta 600 m kaakkoon ja Rautaruukintien kulmasta noin 80 m länteen sekä Vanajaveden rannasta noin 260 m koilliseen lehtomaisessa sekametsässä. Maasto viettää lounaaseen Miemalanselän suuntaan. Kiven päällä kasvaa kuusi, ja kivi on vaikeasti havaittavissa. Kiven (2 x 1,3 x 0,3 m) tasaisessa pinnassa erottuu yksi epävarma kuppi (5 x 5 x 1 cm). Kiven sijainti, maasto ja maaperä soveltuvat kuitenkin hyvin rautakautiseen asutukseen. Viereiseltä pellolta on tehty esinelöytöjä.

Arvio:

Lisäraiteet sijoittuvat yli 100 m etäisyydelle kohteesta, jonka rajaus tunnetaan tarkasti. Radan ja kohteen välissä sijaitsee myös rakennuksia. Kohteelle ei arvioida syntyvän vaikutuksia.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Vanajan vanha pappila, Perttulan oppilaitos ja Miemalan alikylä

Kohde 7 indeksikartassa

Kuvaus:

Kiinteä muinaisjäänös, asuinpaikka, pappila
Perttulan oppilaitos ja Miemalan alikylä (RKY-kohde)

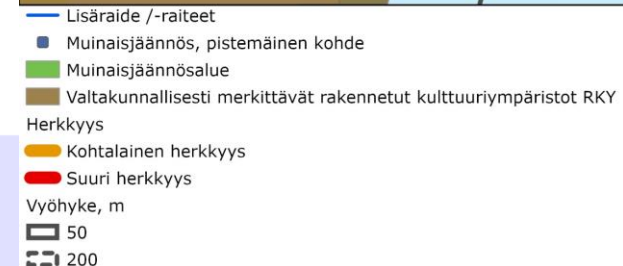
Vanajan vanha pappila lienee 1300-luvulta, mutta varhaisimmat maininnat siitä ovat 1500-luvulta. Uusi asuinrakennus on pystytetty 1729 ja 1832. Pappila on sijainnut nykyisellä paikallaan ainakin 1600-luvulta lähtien, mutta paikka on mahdollisesti ollut asutettu jo keskiajalta. Pappilan alueelta on saatu talteen myös esihistoriallisia löytöjä. Pappilan pihapiiristä pohjoisluoteeseen on todettu myös kaksi rökkiötä, jotka on tulkittu mahdollisesti rautakautisiksi hautarökkiöiksi

Perttulan erityisammattikoulu ja Alikylä muodostavat ajallista syvyyttä ja monipuolista asutus- ja rakennushistoriaa edustavan, poikkeuksellisen hyvin säilyneen kokonaisuuden.

Arvio:

Lisäraiteet sijoittuvat välittömästi kiinni muinaisjäänösalueeseen ja vanhan pappilan päärakennukseen. Vaikutukset lisäraiteista ovat merkittäviä ja ne aiheuttavat todennäköisesti rakennuksen purkamisen tai siirtämisen.

Vaikutukset Perttulan oppilaitokseen ja Miemalan alikylään ovat vähäisiä ja korkeintaan visuaalisia, sillä lisäraiteet sijoittuvat Miemalansalmen toiselle puolen.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Vanajan kirkko

kohde 8 indeksikartassa

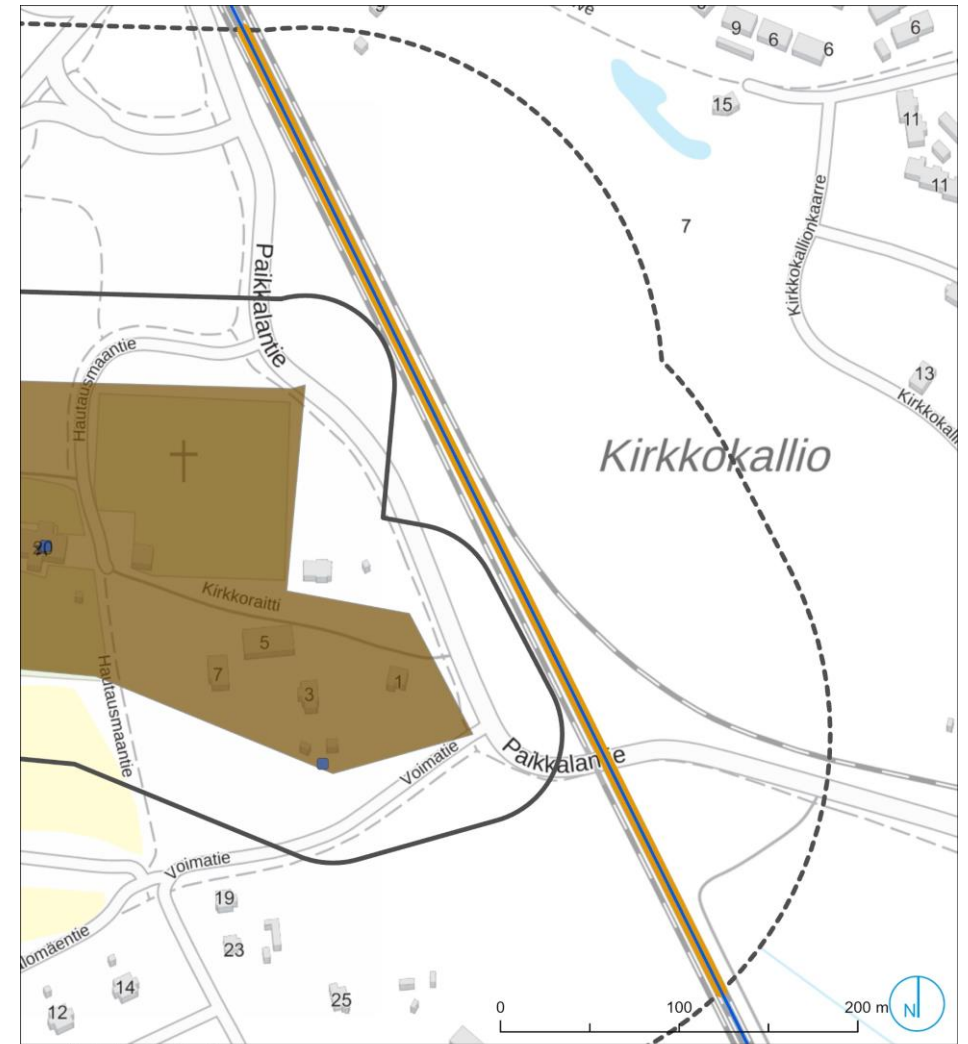
Kuvaus:

Vanajan kirkko, keskiaikainen kivikirkko (RKY-alue, suojeltu rakennus ja kiinteä muinaisjäänös)

Vanajan keskiaikainen kivikirkko kirkkotarhoineen ja hautausmaineen muodostaa Hämeenlinnan alueen historiallisesta menneisyydestä kertovan saarekkeen teollisuuden, rautatien ja valtateiden puristuksessa. Poikkeuksellisen suurista sileäpintaisista kivistä rakennetussa kirkossa on hämäläisille kirkkoille tyypilliset nurkkakivet ja se on tehty todennäköisesti 1490-luvun lopussa ja 1500-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Kirkon läheisyydessä on sankarihauta-alue (Einari Teräsvirran piirustusten mukaan), Harvialan kartanon omistaneen Brus-suvun uusklassillinen hautakappeli (1817) ja uusgoottilainen kellotapuli kirkon itäpuolella (arkkitehti Josef Stenbäck 1895). Hautausmaa on rajattu kiviaidalla 1799–1801 ja sitä on useaan otteeseen laajennettu. Hirsinen porttirakennus valmistui 1839 ja viljamakasiini 1858. Kirkkotarhaa rajaavat kuusiaidat. Kirkkoraitin varrella seurakuntakoti, pappila ja huvilarakennus muodostavat oman ryhmänsä kirkon kaakkoiskulmalla. Kirkon ympäristön muinaisjäänösalueetta ei ole rajattu.

Arvio:

Lisäraiteet sijoittuvat yli 50 metrin päähän rajatusta RKY-alueesta Paikkalantien toiselle puolel. Lisäraiteiden toteuttaminen aiheuttaa kohtalaisia vaikutuksia alueen ympäristöön, erityisesti mikäli kirkkotarhaa suojaavaa puustoa joudutaan poistamaan ja raiteet sekä liikkuvat junat näkyvät RKY-alueelta.

- Lisäraide /-raiteet
- Muinaisjäänös, pistemäinen kohde
- Muinaisjäänösalue
- ★ Suojeltu rakennus
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY
- Herkkyys
- Kohtalainen herkkyys
- Vyöhyke, m
- 50
- 200

Maisema- ja kulttuuriarvot

Hämeenlinnan rautatieasema, Varikonniemi, Kleckerin puisto

Kohde 9 indeksikartassa

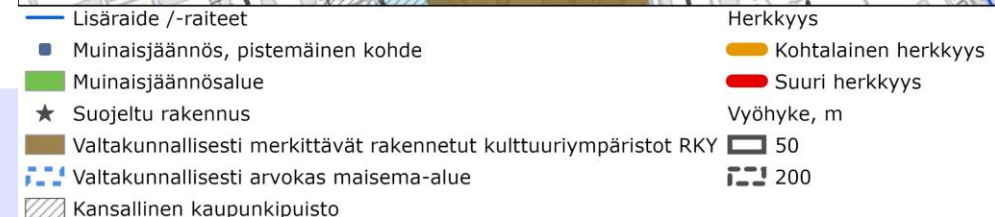
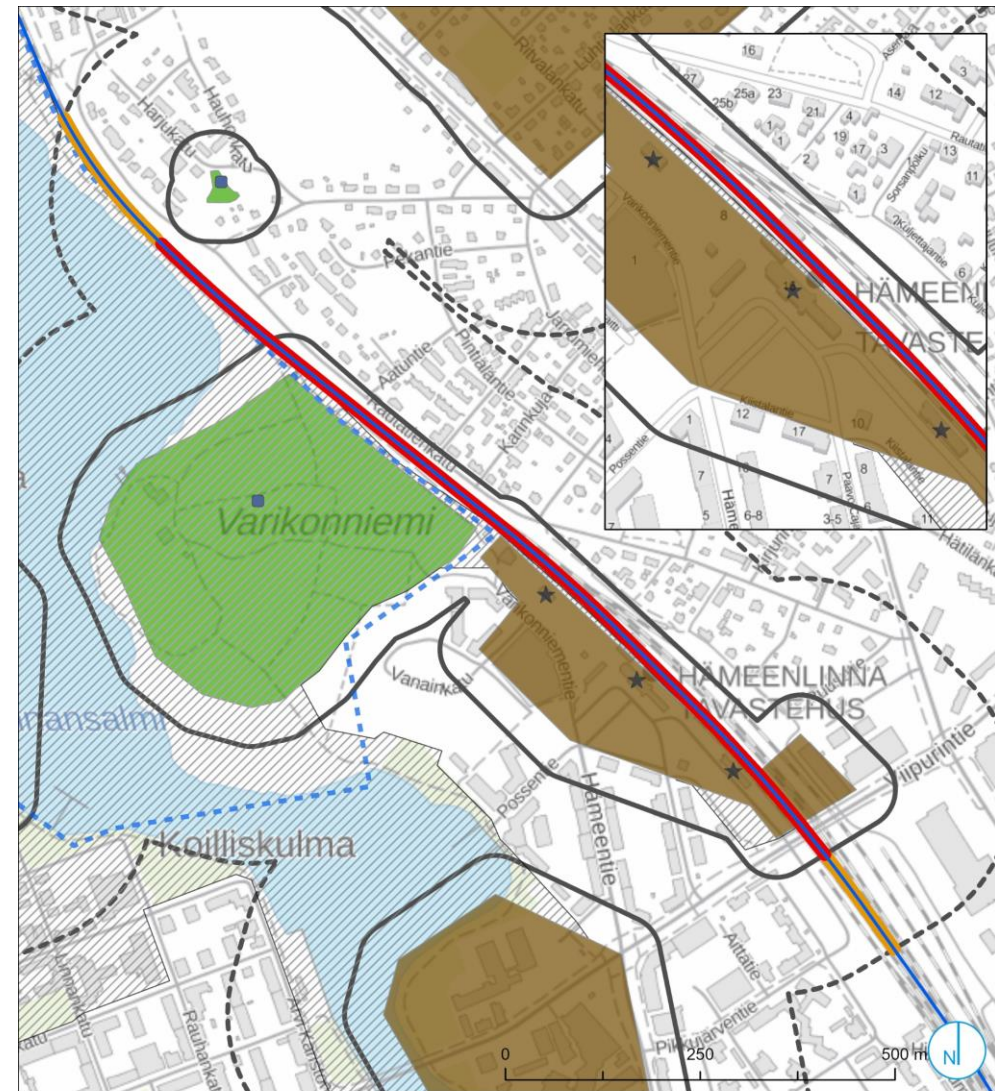
Kuvaus:

Hämeenlinnan rautatieasema (RKY-kohde, suojellut rakennukset), Varikonniemi (kiinteä muinaisjäänös, rautakautinen, keskiaikainen asuinpaikka), Kleckerin puisto (kiinteä muinaisjäänös, puolustusvarustukset)

Hämeenlinnan rautatieasema on Suomen ensimmäisen radan pääteasema. Nykyinen, järjestyksessä toinen asemarakennus (Thure Hällström 1921) on punatiilinen ja sen arkkitehtuuria leimaavat barokkivaikutteinen kattomuoto ja yksityiskohdat. Rakennuksen matalampaa siipiosaa on jatkettu 1960-luvulla. Asema-aukioita koristavat lehmuskujat. Asema-alueella on pieni tiilinen varistorakennus, kaksi asuinrakennusta ja harvinainen 1870-luvulta peräisin oleva puinen vaunuvaja ja siihen liittyvä samanikäinen tiilinen veturitalli. Ratapihan itäpuolella on kookas tiilimakasiini 1860-luvulta. Varikonniemi (eli Linnaniemi tai -saari, Hätilän niemi) on ollut viimeksi puolustusvoimien varikkoalue, sitä ennen paikalla on toiminut saha ja 1800-luvun loppupuolelle asti niemi oli Hätilän kylän viljelysmaata. Tutkimusten mukaan paikalla sijaitsee laaja myöhäisrautakautinen ja varhaiskeskiäinen asuinpaikka, josta vain pieni osa on tutkittu tasokaivauksin. Kaivauksissa saatu esineistö on varsin monipuolista ja runsas. Rautatieaseman alue ja Varikonniemi ovat osa Hämeenlinnan kansallista kaupunkipuistoa. Kleckerin puistossa on Puolan vuoden 1863 kapinan laukaisemiin venäläisten linnoitustöihin liittyvä tykinpaikka suojavalleineen.

Arvio:

Rautatieaseman alue ja Varikonniemi rajautuvat rata-alueeseen ja niihin kohdistuu huomattavia vaikutuksia lisäraiteiden rakentamisesta. Rakennusten osalta tulee tarkastella niiden säilyttämismahdollisuuksia. Kleckerin puisto sijaitsee yli 50 m etäisyydellä ja siihen kohdistuneet vähäisiä vaikutuksia.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Vanajaveden laakso ja Aulanko, Sairion pientaloalue, Hämeenlinnan kaupunginpuisto, Hämeenlinnan kansallinen kaupunkipuisto

Kohde 10 indeksikartassa

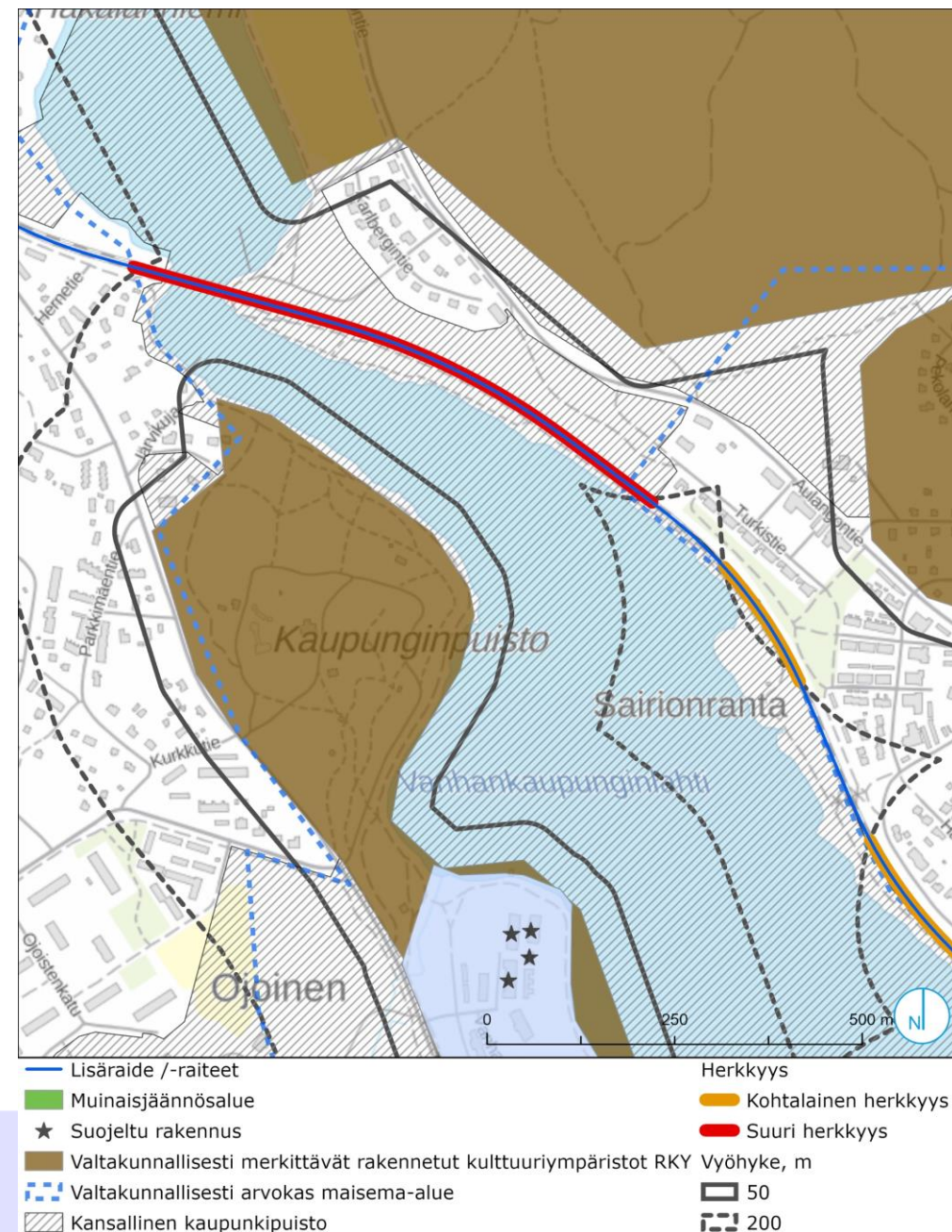
Kuvaus:

Vanajaveden laakso ja Aulanko (Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue), RKY-alueet Sairion pientaloalue, Aulangon puisto ja Hämeenlinnan kaupunginpuisto, Hämeenlinnan kansallinen kaupunkipuisto

Vanajaveden laakson ja Aulangon maisemia leimaavat monet kulttuurihistoriallisesti arvokkaat elementit. Alueella on ainutlaatuinen muinaismuistojen keskittymä, runsaasti keskiaikaisperäisiä kartanoita, monta keskiajalta periytyvää kyläkeskusta sekä 1800- ja 1900-lukujen huvilakulttuurin synnyttämiä ympäristöjä. Alueen rakennushistoriallisia kiintopisteitä ovat Hämeen linna, Hattulan keskiaikainen kirkko, kartanot puistoineen sekä vanhat hämäläistalot. Kokonaisuutta rikastavat arvokkaat luontokohteet, perinnebiotoopit sekä mäkialueet, joilta aukeaa harmonisia näkymiä Vanajaveden selälle ja Vanajaveden laakson kulttuurimaisemiin. Vanajaveden laakso on yksi Suomen 27 kansallismaisemasta.

Arvio:

Lisäraiteet ja nykyinen rata kulkevat valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen ja kansallisen kaupunkipuiston halki. Vaikutukset alueisiin ovat kohtalaisia tai merkittäviä, riippuen lisäraiteiden toteuttamistavasta ja korkoerosta nykyiseen rataan. RKY-alueisiin arvioidaan olevan korkeintaan vähäisiä vaikutuksia, lukuun ottamatta Hämeenlinnan kaupunginpuiston aluetta, johon voi kohdistua kohtalaisia visuaalisia vaikutuksia ratarakenteiden ja liikenteen lisääntyessä.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Riihimäki

Kohde 11 indeksikartassa

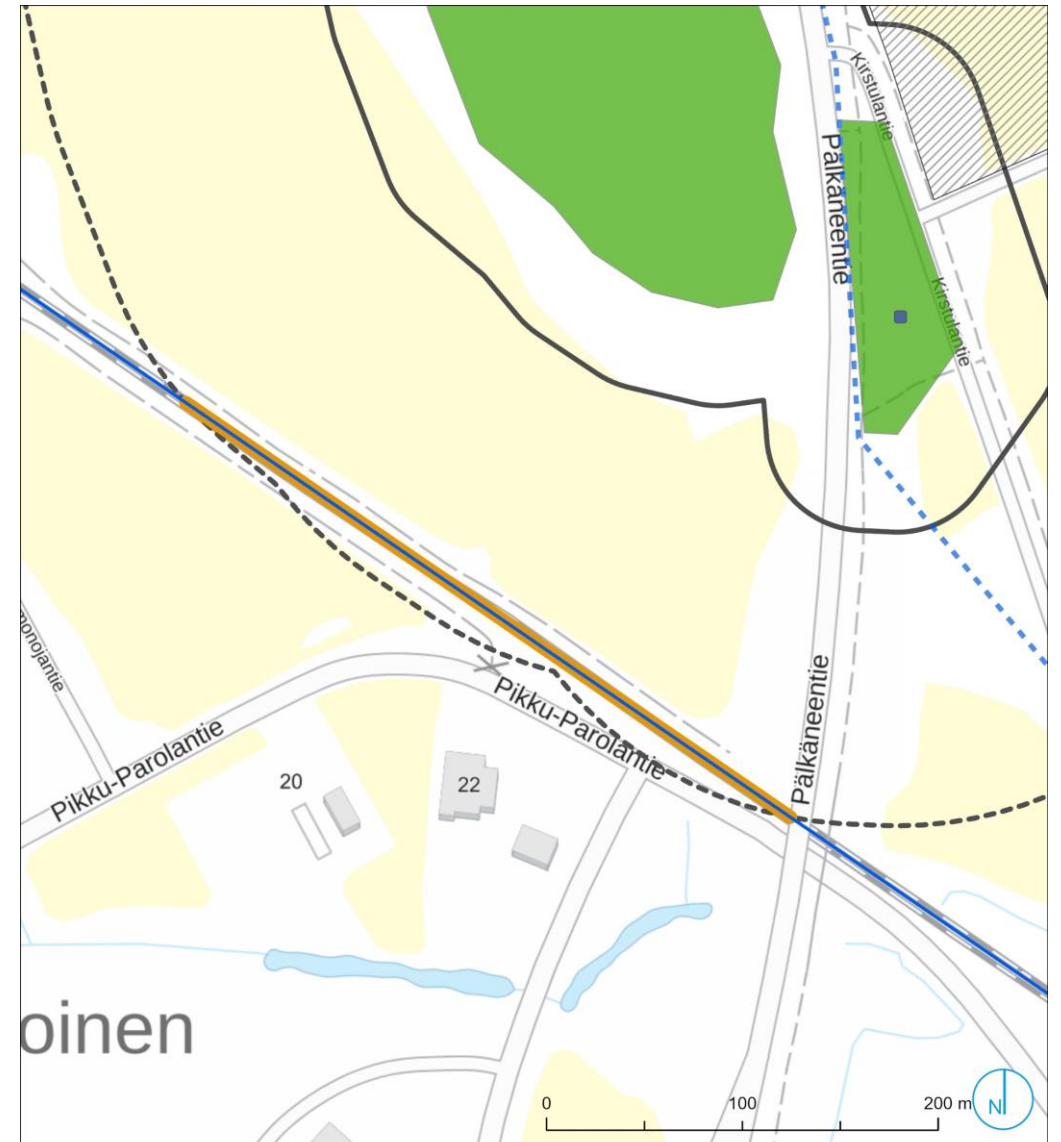
Kuvaus:

Kiinteä muinaisjäänös, polttokenttäkalmisto

Kalmisto sijaitsee Hämeenlinnasta Pälkäneelle johtavan kantatie 57 varressa, noin 500 m Kirstulan kartanosta etelään moreenipohjaisen Riihimäen kaakkoispäässä. Alueen pohjoispäässä on solki- ja asemuotojen ajoituksen perusteella viikinkiaikaista polttokenttäkalmistoa. Sen eteläpuolella on röykkiömäisiä kiveyksiä ja mahdollinen asuinpaikka. Muinaisjäänöstä on paikalla edelleen jäljellä olevan kumpareen koko laajuudelta (noin 60 x 15 - 35 m).

Arvio:

Muinaisjäänösalue sijoittuu yli 150 metrin etäisyydelle lisäraiteista ja muinaisjäänösalueen raja-alue on suhteellisen hyvin tunnettu. Alueelle ei oleteta kohdistuvan vaikutuksia.

Lisäraide /-raiteet	Herkkyys
Muinaisjäänös, pistemäinen kohde	Kohtalainen herkkyys
Muinaisjäänösalue	Vyöhyke, m
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue	50
Kansallinen kaupunkipiisto	200

Maisema- ja kulttuuriarvot

Vanajaveden laakso ja Aulanko, Hattulan Pyhän Ristin kirkko

Kohde 12 indeksikartassa

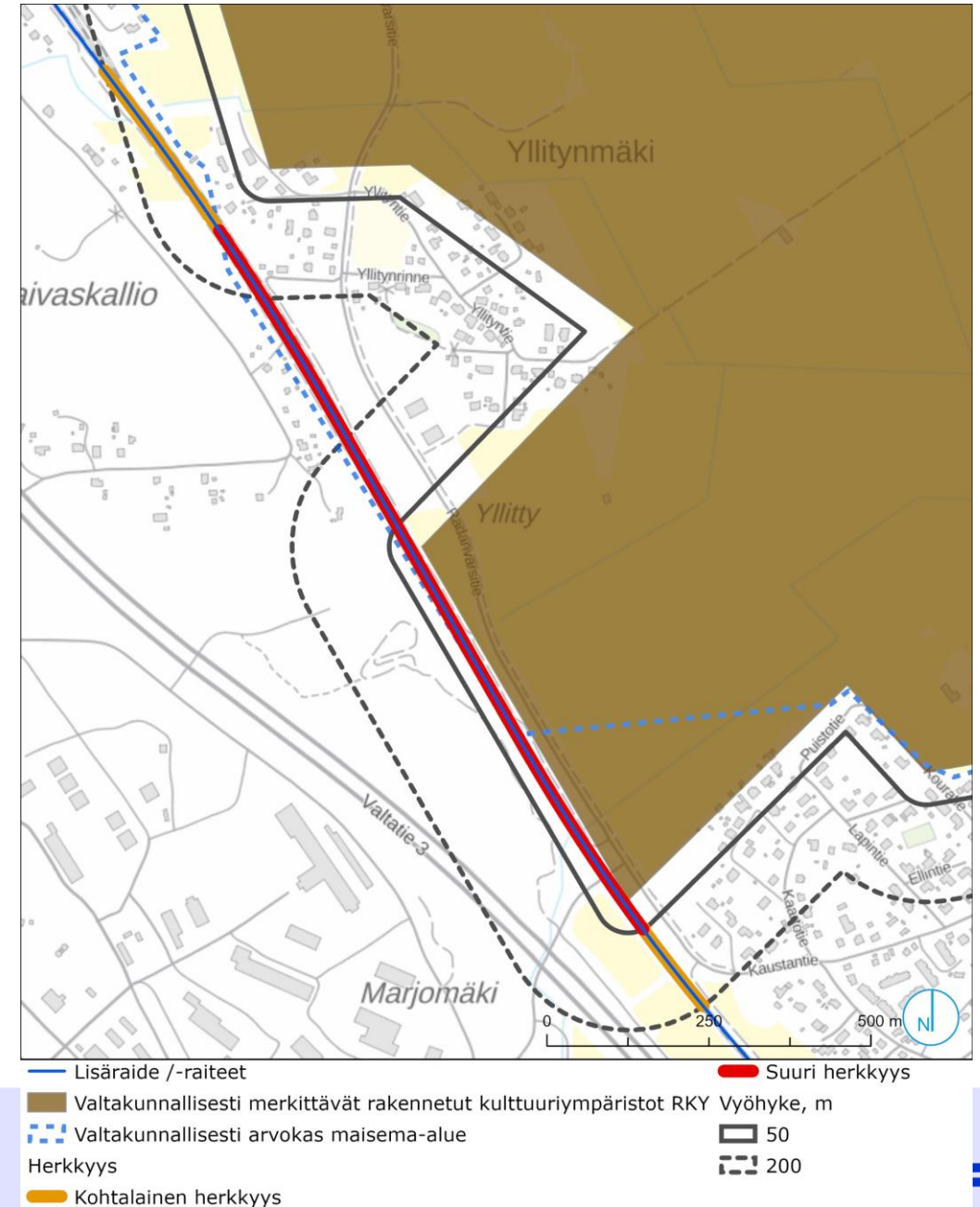
Kuvaus:

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Vanajaveden laakso ja Aulanko, RKY-alue Hattulan pyhän ristin kirkko

Vanajaveden laakson ja Aulangon maisemia leimaavat monet kulttuurihistoriallisesti arvokkaan elementit. Sama maisema-alue ulottuu myös Hämeenlinnan keskustan alueelle (ks. Kohde 10). Pyhän Ristin kirkko on tunnettu keskiajalla pyhiinvaelluskohteena. Hattulan Pyhän Ristin kirkko on rakennettu Hurttalanharjun kumpumaiseksi laajenevalle harjanteelle, maisemallisesti merkittävälle paikalle Hattulanselän rantaan. Kirkon länsipuolella avautuu laaja viljelyksessä oleva laakso Hurttalan ja Parolan välissä. Peltomaisemassa näkyvät hyvin Kalliolan ja Kinnalan tilakeskukset, joissa on säilynyt perinteistä rakennuskantaa mm. päärakennukset 1800-luvulta.

Arvio:

Lisäraiteet rajautuvat valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueen ja RKY-alueen länsireunaan avoimen peltoalueen ja metsäisen selänteen välimaastoon. Vaikutus alueisiin on korkeintaan kohtalainen, koska lisäraiteet voivat lisätä maiseman visuaalista teknisyttä, mutta ne eivät muuta alueiden rakennetta tai vaaranna alueen ominaispiirteiden säilymistä.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Ihalemmin, Leiniälän, Nihattulan, Pelkolan ja Sattulan kyläasutus

Kohde 13 indeksikartassa

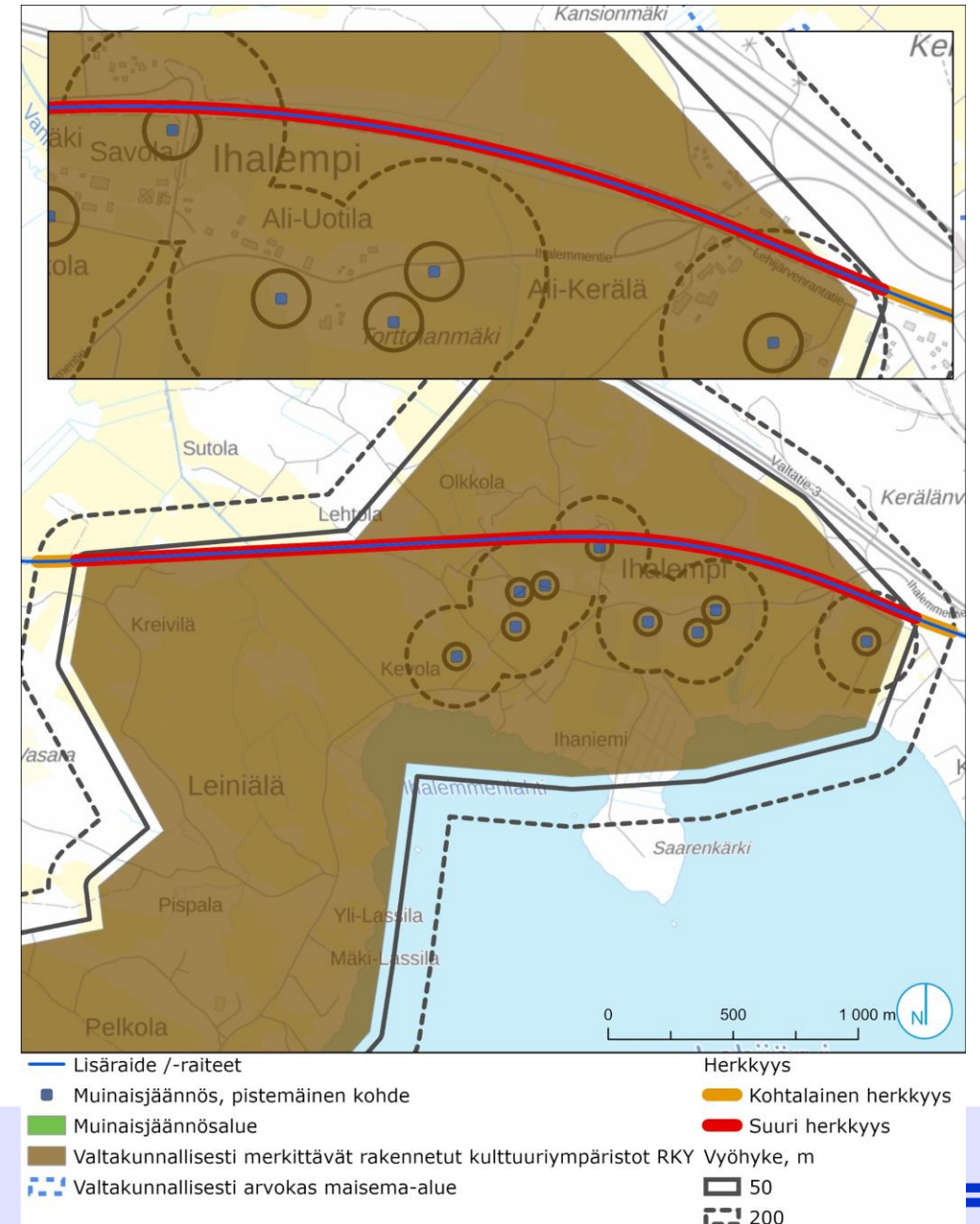
Kuvaus:

RKY-Kohde Ihalemmin, Leiniälän, Nihattulan, Pelkolan ja Sattulan kyläasutus sekä kiinteät muinaisjäänökset Savola (kuppikivi), Savola 2 (kuppikivi), Kirkkomäki 2 (keskiaikainen kirkonpaikka) ja Yli-Kerälä (rautakautinen hautapaikka)

Hattulan Nihattulan, Sattulan, Pelkolan, Leiniälän ja Ihalemmin maarekisterikylät lukuisine kiinteine muinaisjäänöksineen kuvastavat poikkeuksellisen laajana kokonaisuutena asutuksen jatkuvuutta Hämeessä esihistorialliselta ajalta nykypäiviin. Lehijärven ympäristön vanhoista kyläkeskuksista monissa on säilynyt perinteinen tiivis muoto keskiaikaisperäisen, mahdollisesti jopa vanhemman kylätontin paikalla. Ihalemmin kylän asutus on levinnyt rantapelloilla oleville mäenharjanteille. Vanha kylätontti sijaitsi Ihaniemen talon paikalla. Kylään liittyvä asutus on lisäksi levinnyt pohjoiseen Marttaristintien varrelle.

Arvio:

Rata kulkee RKY-alueen läpi ja lisäraiteiden vaikutukset alueisiin ovat kohtalaisia tai merkittäviä, riippuen lisäraiteiden toteuttamistavasta ja korkoerosta nykyiseen rataan. Alueen kiinteät muinaisjäänökset ovat pienialaisia ja niiden rajat ovat tunnetut. Kiinteisiin muinaisjäänöksiin kohdistuvat vaikutukset ovat vähäisiä tai niitä ei ole, lukuun ottamatta Savola 2 kuppikiveä joka sijoittuu lähimmäksi nykyistä ratalinjaa ja johon voi kohdistua merkittäviä vaikutuksia.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Sääksmäen ja Tarttilan kulttuurimaisemat

Kohde 14 indeksikartassa

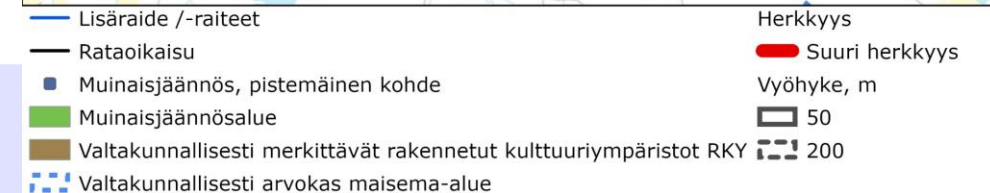
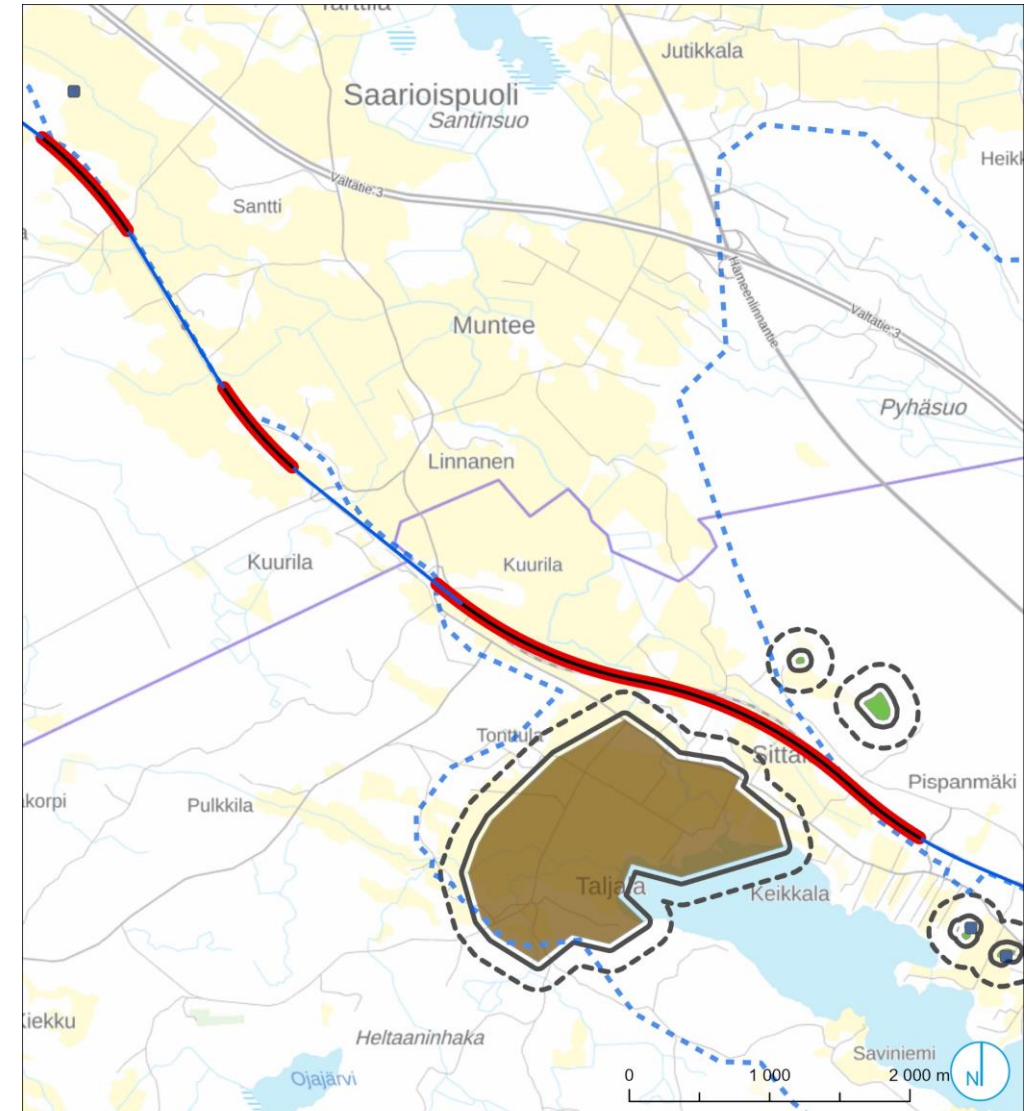
Kuvaus:

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Sääksmäen ja Tarttilan kulttuurimaisemat

Sääksmäen ja Tarttilan kulttuurimaisemat edustavat monipuolisesti historiallista sydänhämäläistä maisemaa, joka on rikasta niin luontotyypeiltään kuin kulttuuripiirteiltäänkin. Maisema-alueen arvot perustuvat erityisesti historiallisesti monikerroksiseen maisemakuvaan, arvokkaihin perinnebiotooppiin, nykyisen asutuksen yhteydessä sijaitseviin lukuisiin muinaisjäänneksiin, huomattavaan kartanokulttuuriin, perinteisen rakenteensa säilyttäneisiin kyliin sekä avoimiin viljelymaisemiin. Alueen arvokkaat luontokohteet, kuten lintuvedet, harju- ja kallioalueet sekä luonnonsuojelukohteet nostavat maisemakokonaisuuden arvoa.

Arvio:

Rataoikaisu kulkee valtakunnallisesti arvokkaan maisema alueen läpi ja vaikutukset voivat olla merkittäviä tai vähintään kohtalaisia riippuen radan toteutuksesta ja rataoikaisun korkotasosta nykyiseen maanpintaan nähden. Alue on alavaa ja radalta sekä radalle voi avautua pitkiä näkymälinjoja.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Alavi

Kohde 15 indeksikartassa

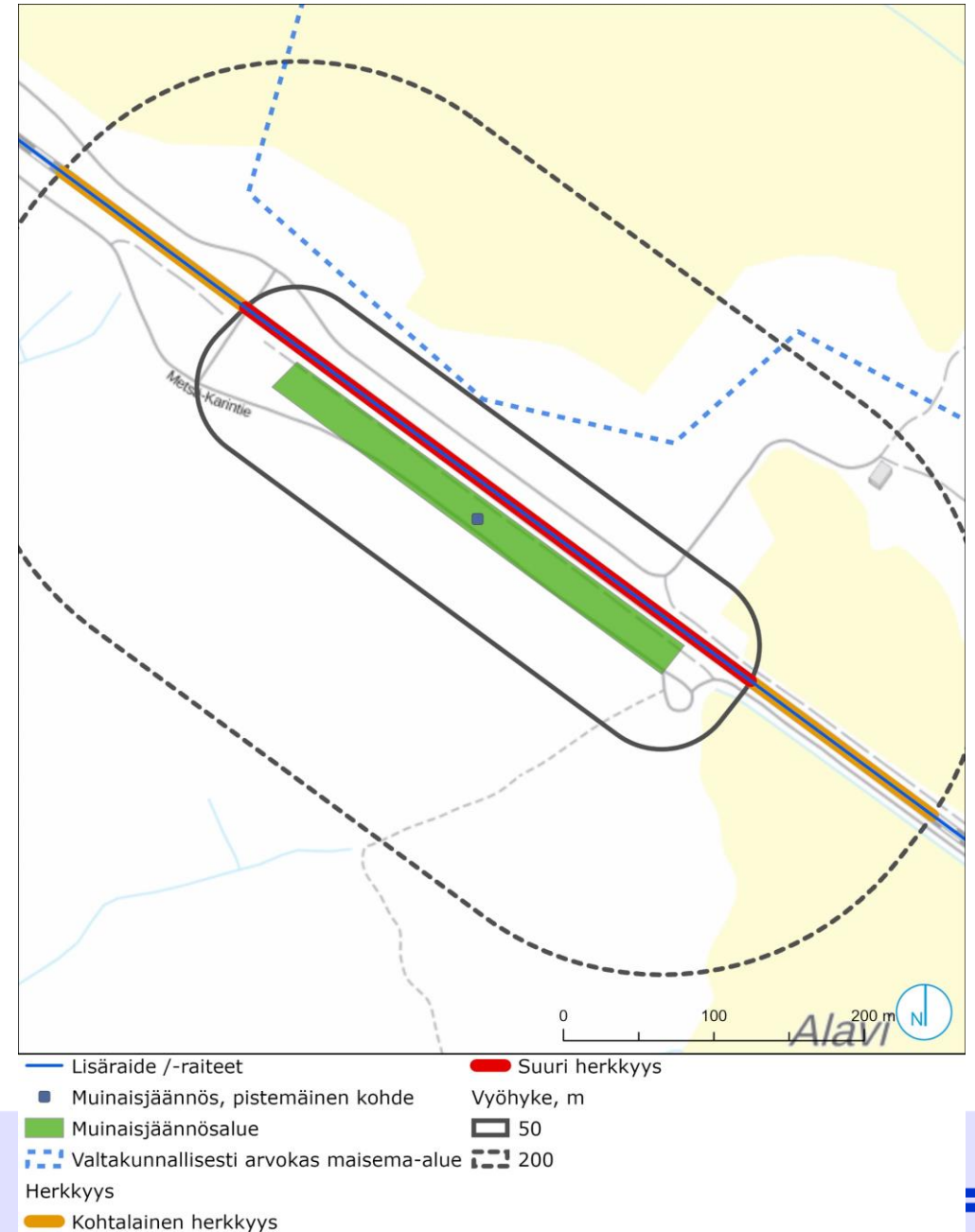
Kuvaus:

Kiinteä muinaisjäänös, kiviaita, kipinäaita

Kohde sijaitsee nykyisen junaradan lounaispuolella. Paikalla on metsän puolella junaradan suuntainen noin 300 m pitkä kivistä ladottu kipinäaita, joka on sammaloitunut. Kipinäaidat ovat osa vanhoja ratarakenteita ja niiden tarkoitus on ollut estää kipinöiden aiheuttamien palojen leviäminen sekä karjan pääsy radalle.

Arvio:

Kohde sijaitsee radan välittömässä läheisyydessä ja vaikutukset siihen ovat merkittävät. Lisäraiteiden rakentaminen voi aiheuttaa aidan purkamisen.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Toijala

Kohde 16 indeksikartassa

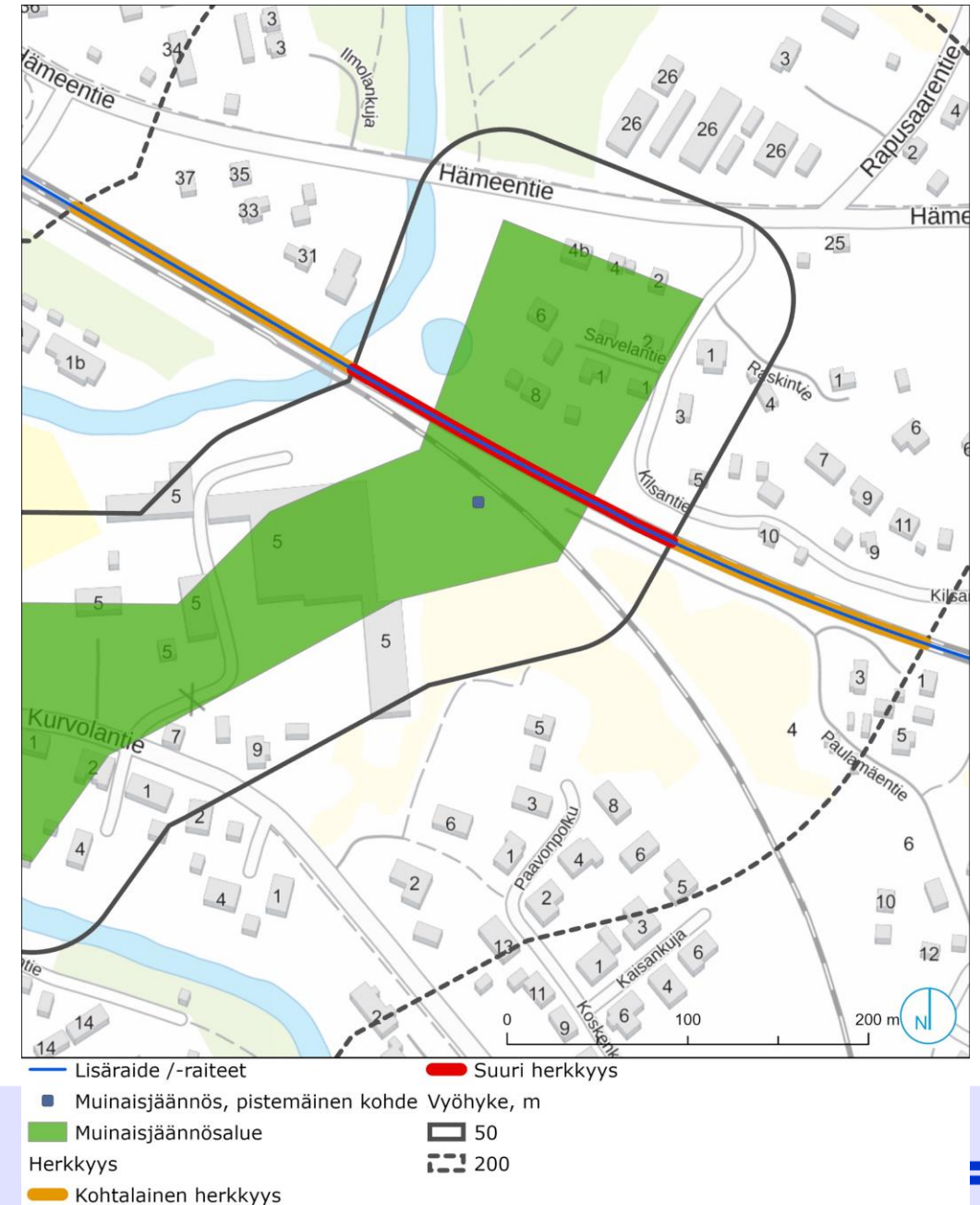
Kuvaus:

Muu kulttuuriperintökohde, kylänpaikka

Toijalassa oli vuonna 1761 isojakokartan mukaan 15 taloa, jotka olivat ryhmittyneet nauhaksi kylänraitin varrelle Lotilanjoen rannoille. Nykyisin kylätontti on osittain rakennettu ja sen halki kulkee Kurvolantie. Parhaiten säilyneet osat kylätontista ovat joen kaakkoispuolella.

Arvio:

Lisäraiteet kulkevat alueen halki. Vaikutukset kohteeseen ovat vähäisiä, koska kohde on jo nyt suurilta osin rakennettu ja muuttunut alkuperäisestä.

Maisema- ja kulttuuriarvot
Haihunkoski 2
 Kohde 17 indeksikartassa

Kuvaus:

Kiinteä muinaisjännös, vesimyllyt

Haihunkoski on ollut merkittävä elinkeino-, liikenne- ja rajakohta, jossa on ollut myllyjä ainakan 1500-luvulta. Alueella on useita myllyihin sekä vesivoimalaan tai sahaan liittyviä kivi- ja betonirakenteita. Itse Haihunkoski on toiminut uittoväylänä.

Arvio:

Kohde sijaitsee lähes 200m etäisyydellä lisäraiteista. Sen vaikutusten kiinteään muinaisjännökseen ovat vähäisiä tai niitä ei ole.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Rikalan kanava

Kohde 18 indeksikartassa

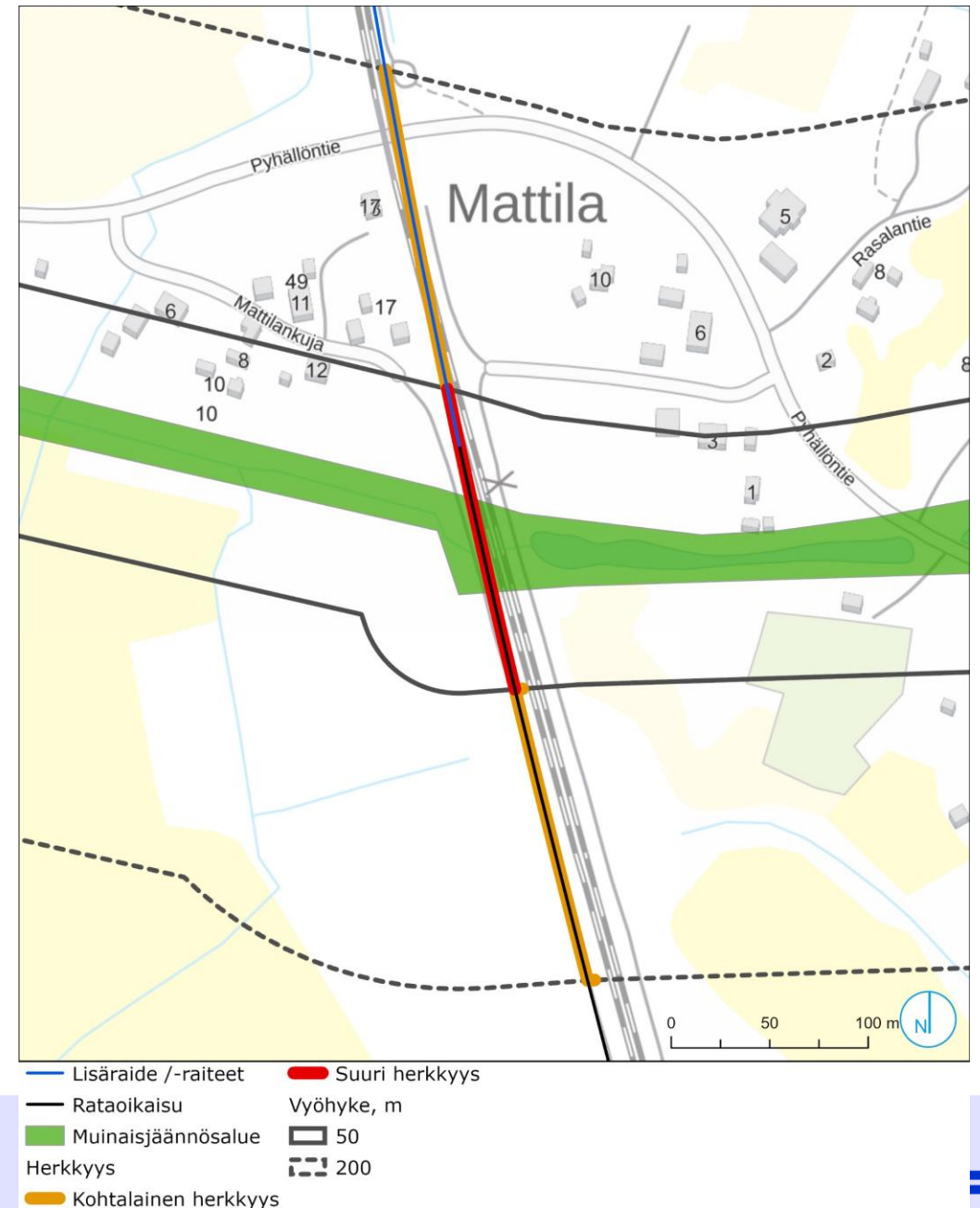
Kuvaus:

Kiinteä muinaisjäänös, kanava

Vuonna 1778 aloitettiin kanavan rakentaminen Rikalanjärven ja Kortesselän välille. Hitaasti edenneestä hankkeesta luovuttiin 1790-luvulla. Kanavahankkeella on erityistä merkitystä maamme kanavahistorialle, sillä se on ainoa ja myös ensimmäinen sulkukanavasuunnitelma, jonka valtiovalta yritti toteuttaa Ruotsin vallan aikana. Kanava ulottuu idässä Kortesselän puolelta vetisenä uomana Mattilan koulun kohdalle, jossa rautatiesillalle asti se on selkeästi näkyvässä ja edustavimmillaan maavallien ympäröimänä avokanavana.

Arvio:

Rataoikaisu sijoittuu kanavan yli nykyisten raiteiden länsipuolelle. Vaikutukset kohteeseen ovat merkittävät, eikä rataoikaisua voida toteuttaa kajoamatta kohteeseen.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Vesilahden kulttuurimaisema

Kohde 19 indeksikartassa

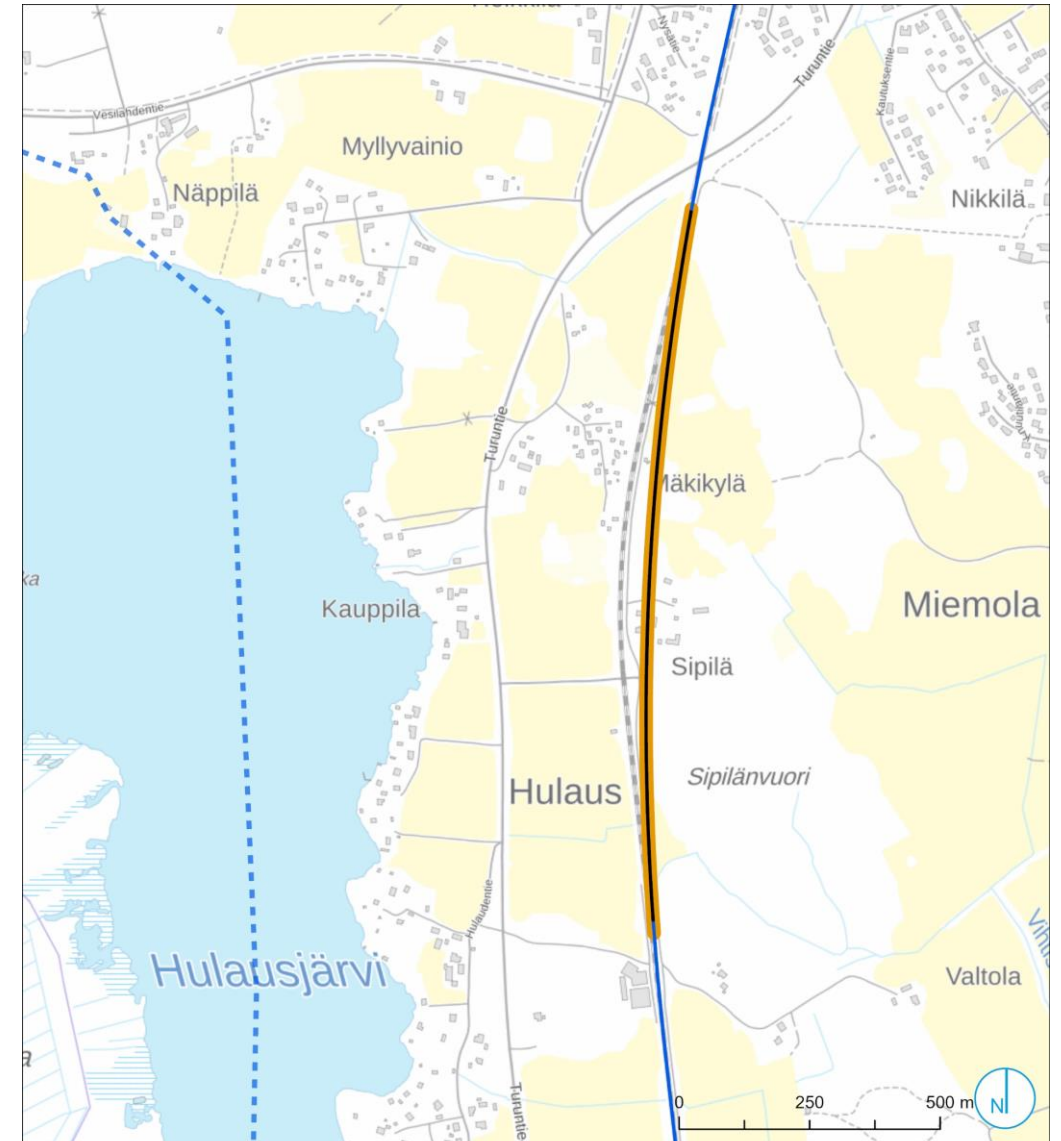
Kuvaus:

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Vesilahden kulttuurimaisema

Vesilahden kulttuurimaisema edustaa Keski-Hämeen historiallista maanviljelysmaisemaa, jonka arvoa nostavat kauan jatkuneesta asutuksesta kertovat runsaat muinaisjännökset sekä pitkät ja ehyet näkymät peltojen yli vesistöalueille. Asutus noudattaa perinteistä asutusrakennetta varsin hyvin. Alueen maisemallisia arvokohteita ovat Laukon kartano, Vesilahden kirkonkylä sekä useat keskiajalta periytyvät kylät.

Arvio:

Rataoikaisu sijoittuu valtakunnallisesta maisema-alueesta noin 500m itään nykyisen radan itäpuolelle. Vaikutuksien voidaan katsoa olevan vähäisiä tai niitä ei ole, sillä suoria näkymälinjoja valtakunnallisesti arvokkaalta maisema-alueelta syntyy vain paikoin ja rataoikaisu sijoittuu nykyisen ratalinjauksen taakse.

- Lisäraide /-raiteet
- Rataoikaisu
- - - Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
- Herkkyys
- Kohtalainen herkkyys

Maisema- ja kulttuuriarvot

Lempäälän rautatieasema, Lempäälän kirkko

Kohde 20 indeksikartassa

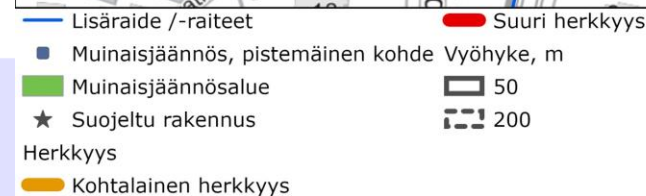
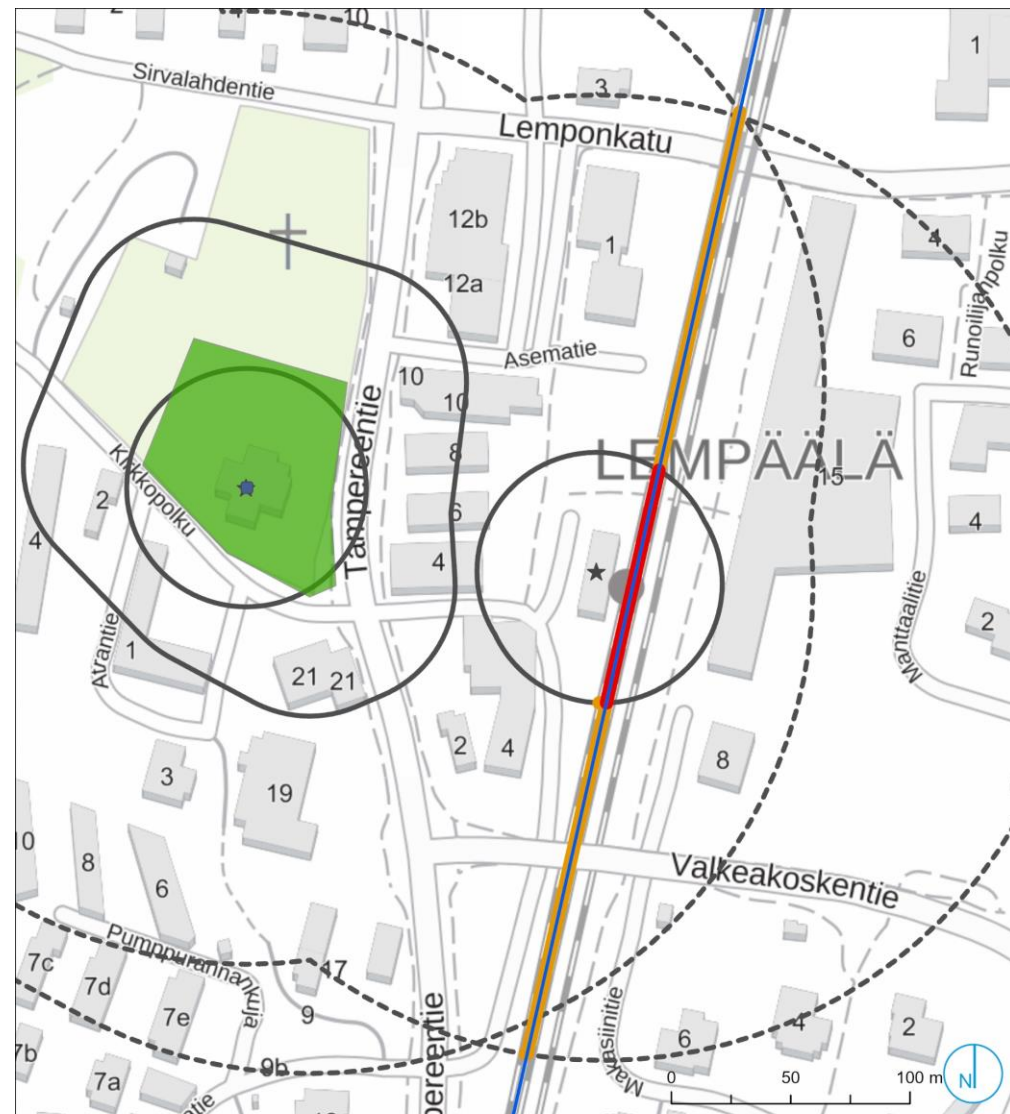
Kuvaus:

RKY-kohde, suojeltu rakennus Lempäälän rautatieasema
Kiinteä muinaisjäännös, suojeltu rakennus Lempäälän kirkko

Lempäälän asema on ainoa Hämeenlinnan ja Tampereen välillä säilynyt IV -luokan asemarakennus. Lisäksi se on yksi harvoista 1870-luvulta säilyneistä asemarakennuksista rataosuudella. Lempäälän asema edustaa varhaista rautatiearkkitehtuuria Knut Nylanderin kaudelta. Lempäälän kirkko on rakennettu vuosien 1500-1510 välillä. Paikalla on aiemmin sijainnut puukirkko (rakennettu 1418-1419). Kirkon rakentaminen jäi keskiajalla kesken ja se oli keskiaikaisessa asussaan vuoteen 1806 saakka. Sitten kirkko on muutettu ristikirkoksi. Kirkon ulkopuolella ei ole tehty kaivauksia, mutta paikan maantieteellinen sijainti ja kirkon alta tehdyt löydöt antavat viitteitä, että kirkko vaikuttaa perustetun esihistoriallisen asuinpaikan ja/tai kalmiston paikalle. Nykyinen kiviainehaudausmaahan ympärille tehtiin 1775. Sitä on jatkettu hautausmaan laajentuessa länteen ja pohjoiseen. Hautausmaalla on sijainnut luuhuone kirkon eteläpuolella ja yksittäisiä hautaholveja ja kappeleita, joista ainakin osa on purettu vuoden 1735 tienoilla.

Arvio:

Lempäälän rautatieasema sijaitsee lisäraiteiden välittömässä läheisyydessä ja niiden toteuttaminen aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia kohteeseen (mahdollinen purkaminen tai siirto). Lempäälän kirkko sijaitsee yli 100 metrin etäisyydellä radasta. Lisäraiteiden rakentamisesta aiheutuva vaikutus kirkon kulttuurihistoriallisiin arvoihin.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Hollonranta, Lempäälän vanha pappila, Kuokkalankoski Pappila

Kohde 21 indeksikartassa

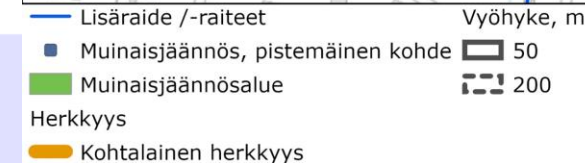
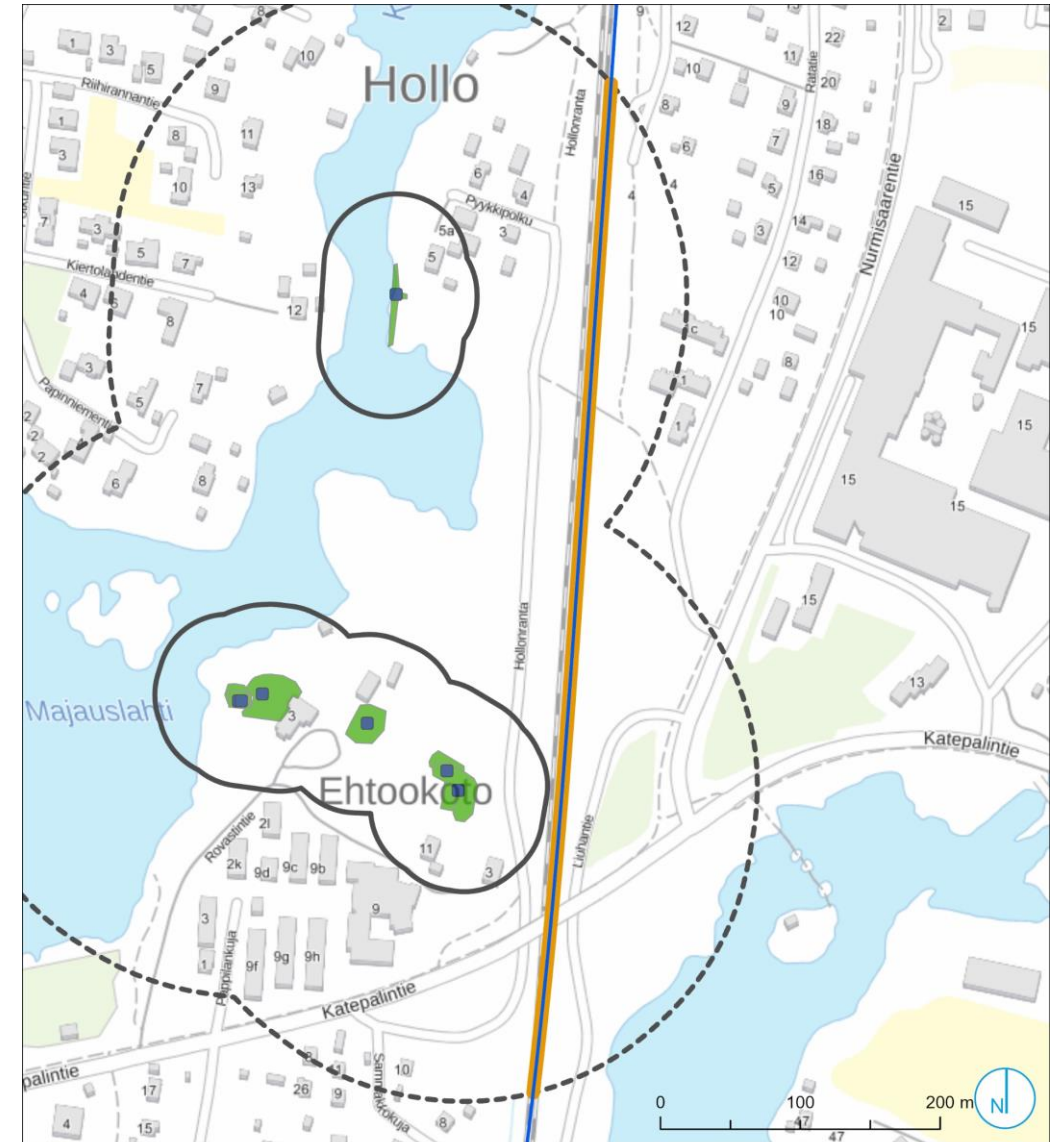
Kuvaus:

Kiinteät muinaisjännökset Hollonranta (maakuoppa), Lempäälän vanha pappila (asuinpaikka), Kuokkalankoski Pappila (maavalli, kivirakenne)

Hollonrannan maakuoppa käsittää kuusi maarakennetta, jotka sijaitsevat pienessä metsikössä. Kuopanteet saattavat liittyä Lempäälän historialliseen pappilaan tai olla jäänteitä alueen myöhemmästä käytöstä. Lempäälän pappilan paikka on säilynyt samana useita vuosisatoja, todennäköisesti jo 1400-luvulla. Vanhoilta kartoilta voidaan nähdä, että 1750-luvulla ja 1870-luvullakin päärakennukset sijaitsivat nykyisen pappilan lähellä. Kartalla pohjoisin kohde on Kuokkalankosken vesirajalla sijaitseva kivivalli, joka on noin 60 metriä pitkä ja noin puoli metriä korkea ja tehty suurista lohkokivistä. Lohkokivissä on porausreikien jälkiä. Rakenne on merkitty vuoden 1875 karttaan.

Arvio:

Lähimpään muinaisjännöskohteeseen (Hollonranta) on noin 50 metriä ja välissä kulkee Hollonranta –tie. Vaikutukset kohteeseen arvioidaan vähäisiksi. Lempäälän vanha pappilan ja Kuokkalankosken kivivallin muinaisjännösalueiden rajat ovat tiedossa ja ne sijaitsevat yli 100m etäisyydellä lisäraiteista. Lisäraiteiden rakentamisella ei ole vaikutuksia kohteiden arvojen säilymiseen.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Ylämäen kipinäaita 1 ja 2

Kohde 22 indeksikartassa

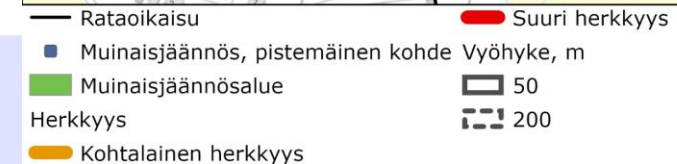
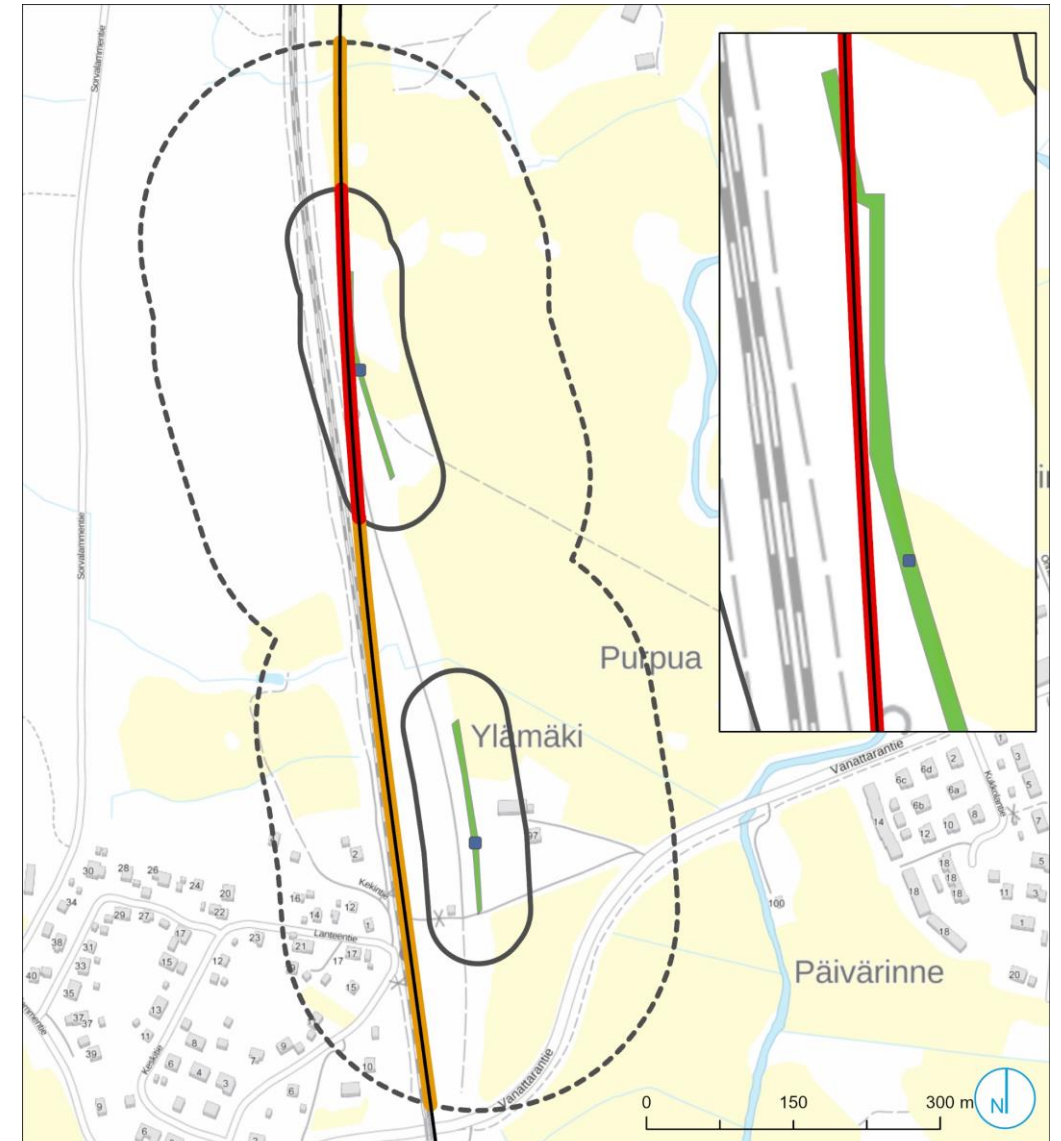
Kuvaus:

Kiinteä muinaisjäänös, kiviaidat, kipinäaita

Ylämäen kipinäaidat ovat kivistä ladottu ja ne sijaitsevat vanhan ratapohjan itäpuolella. Pohjoisempi kipinäaita on hyvin säilynyt ja ehjä. Eteläisemmän kipinäaidan pohjoisosa on heikkokuntoinen ja eteläosa hyväkuntoinen. Kipinäaidat liittyvät Helsingin-Hämeenlinnan rataosan Toijalan kautta Tampereelle rakennettuun jatkeeseen, joka avattiin liikenteelle 1876.

Arvio:

Eteläisempi kipinäaita sijaitsee yli 50 metrin etäisyydellä rataoikaisusta ja siihen kohdistuu kohtalaisia vaikutuksia erityisesti rataoikaisun rakentamisen aikana. Pohjoisempi kipinäaita jää rataoikaisun alle ja siihen kohdistuvat vaikutukset ovat merkittäviä ja vaativat kajoamismenettelyn.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Maariansuo

Kohde 23 indeksikartassa

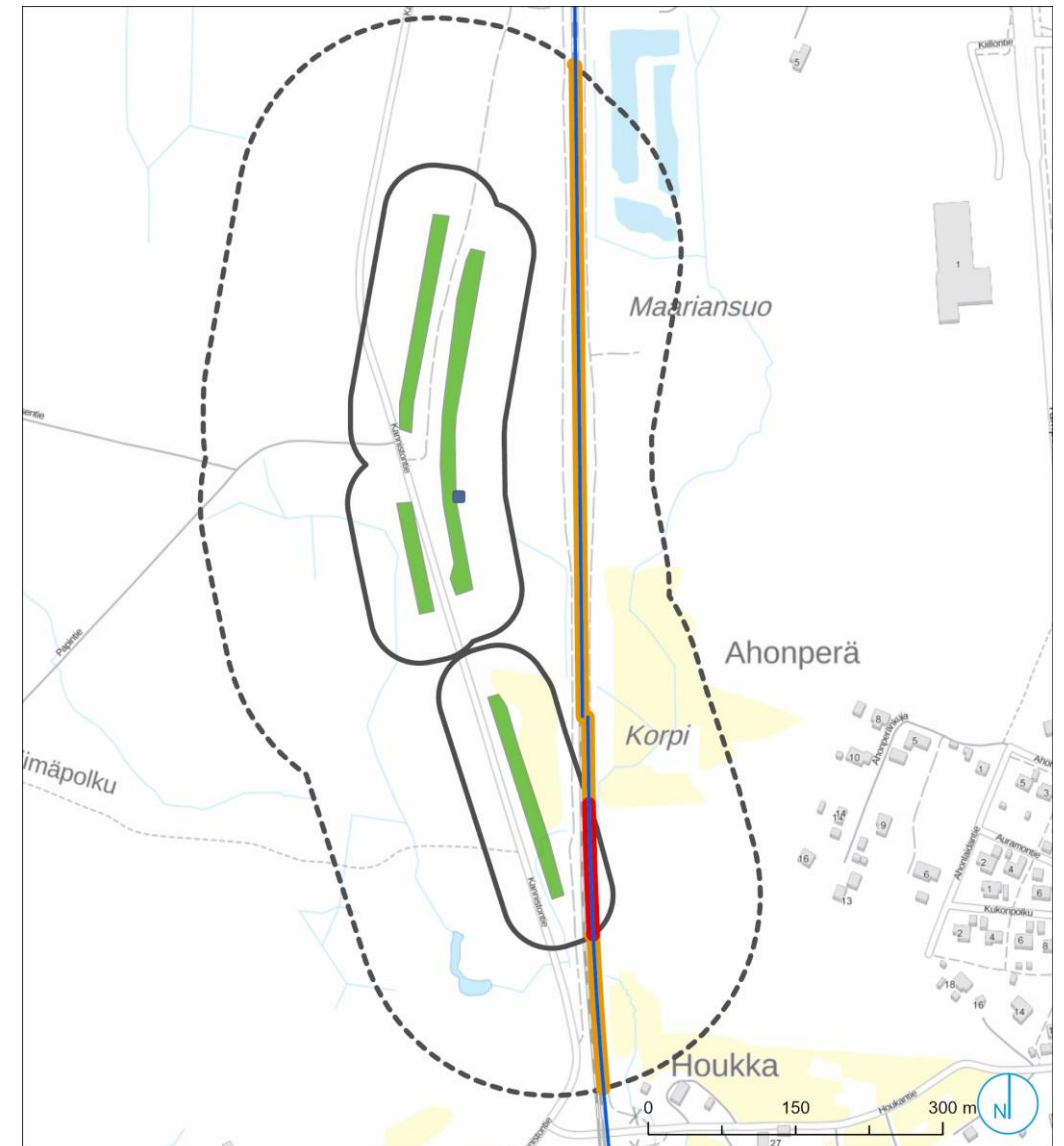
Kuvaus:

Kiinteä muinaisjäänös, kiviaidat, kipinäaita

Maariansuon kipinäaita on yhtenäisenä jäljellä neljässä osassa. Aita on hyvin ladottu, sen korkeus vaihtelee metrissä sortuneiden osien puoleen metriin ja sen leveys on n. 70-80 cm. Paikoin aidat ovat tiheän pusikon peitossa. Radanoikaisu Säöksjärven ja Kuljun välillä otettiin käyttöön v. 1965-1967

Arvio:

Maariansuon kipinäaidat sijaitsevat eteläisintä osaa lukuunottamatta yli 50 metrin etäisyydellä lisäraiteista ja kohteet ovat tarkkarajaisia. Eteläisin kipinäaita sijoittuu lähimmillään noin 20 metrin etäisyydelle nykyisestä radasta ja siihen kohdistuu merkittäviä vaikutuksia.

Lisäraide /-raiteet	Suuri herkkyys
Muinaisjäänös, pistemäinen kohde	Vyöhyke, m
Muinaisjäänösalue	50
Herkkyys	200
Kohtalainen herkkyys	

Maisema- ja kulttuuriarvot

Sääksjärven kipinäaidat

Kohde 24 indeksikartassa

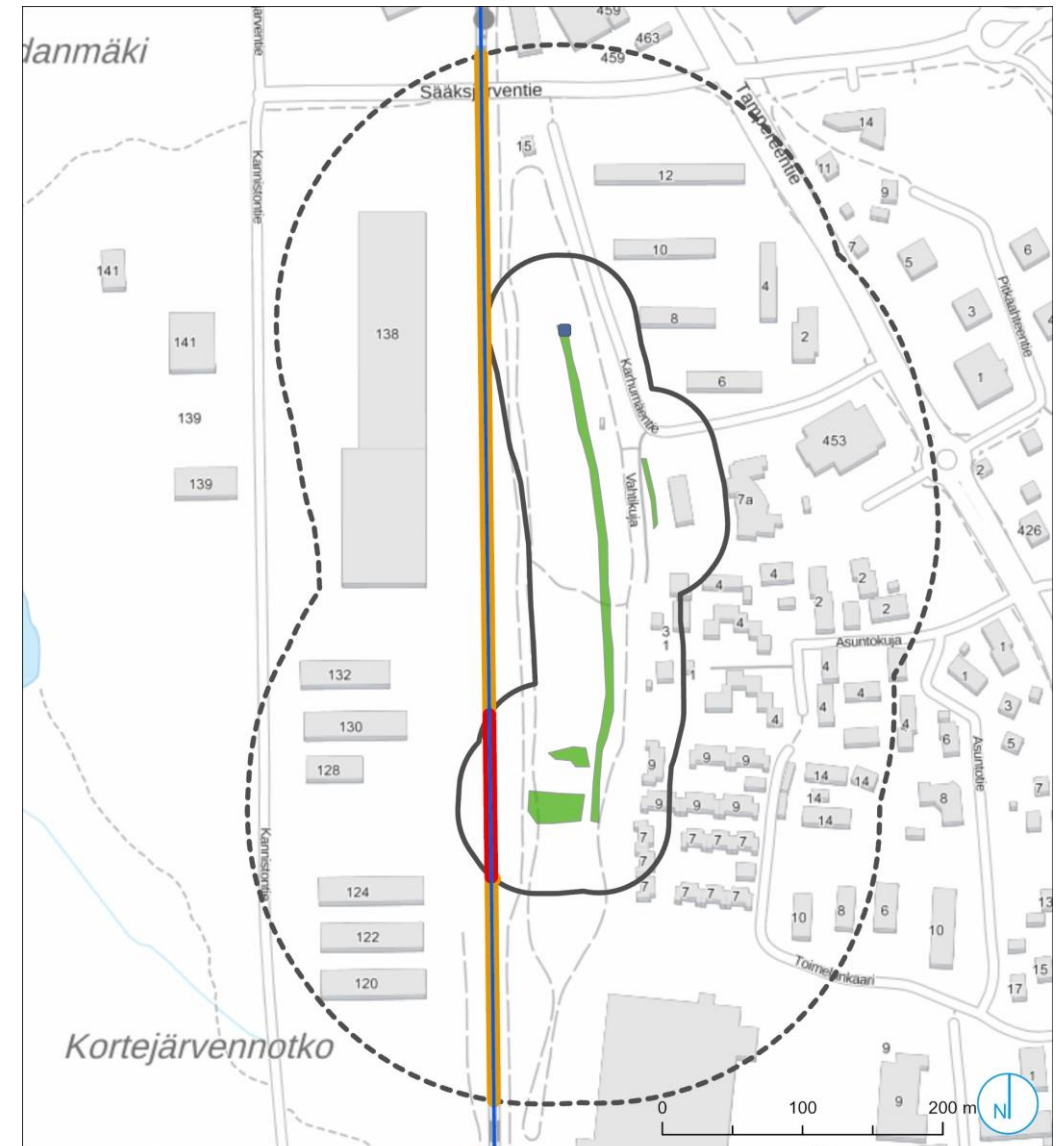
Kuvaus:

Kiinteä muinaisjännös, kulkuväylät, kipinäaita

Hämeenlinna – Tampere rata valmistui vuonna 1876, ja sitä oikaistiin 1950-luvun jälkeen lännenmäksi Sääksjärven kohdalla. Radan reunalla olleista kivistä kipinäaidoista on tässä kohdin jäljellä kaksi pätkää. Vanhan ratapohjan kohdasta on muodostunut kevyen liikenteenväylä. Kipinäaidassa havaittiin neljä eri ladontatapaa, lisäksi erotettiin aidan ulkopuolelle ilmeisesti myöhemmin ladottuja isoja kiviä. Kipinäaita on saattanut vaurioitua viereisen kiinteistön rakennustöiden yhteydessä.

Arvio:

Kipinäaita sijoittuu keskimäärin noin 50 metrin etäisyydelle lisäraiteista. Etelässä sijaitsevat muinaisjännösalueet sijaitsevat tätä lähempänä. Kohteelle kohdistuvat vaikutukset ovat vähäisiä ja rakentamisaikaiset vaikutukset kohtalaisia.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Sääksjärven rautatiepysäkki

Kohde 25 indeksikartassa

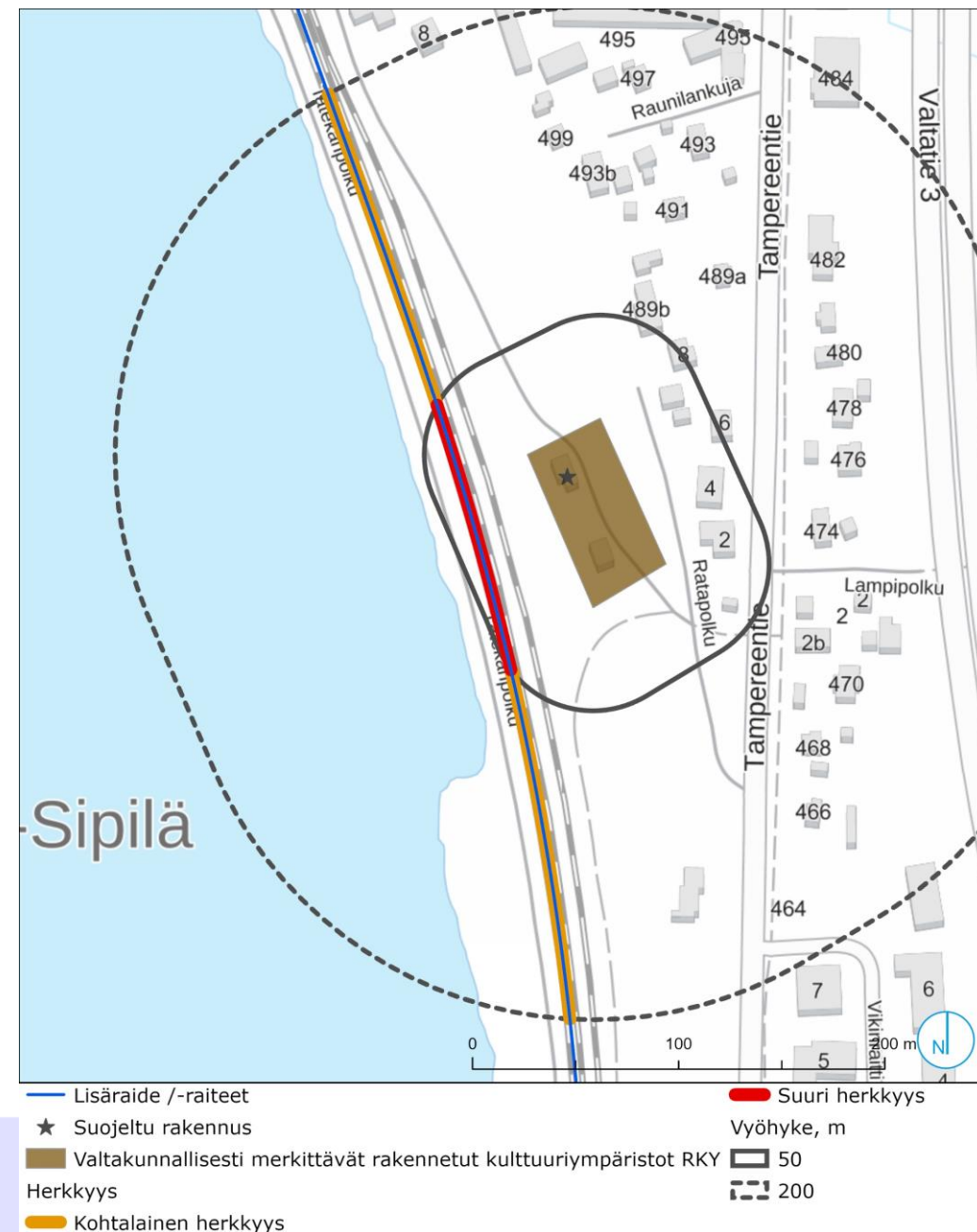
Kuvaus:

RKY-alue ja suojeltu rakennus Sääksjärven rautatiepysäkki

Sääksjärven rautatiepysäkki Lempäälässä on harvinaisen V-luokan pysäkkityypin edustaja 1910-luvun alusta. Rakennuksen pohjoispuolelle odotushuoneeksi rakennettu matalampi kylkiäinen valmistui 1928. Makasiinirakennus valmistui 1941. Pysäkin käytön päättymisen jälkeen ratapiha on muuttunut maansiirtotöiden ja ratojen purkamisen seurauksena. Tavaramakasiinin edessä on säilynyt pieni osa asemalaiturin kivimuuria. Varsinainen käytössä oleva ratalinja on siirtynyt lännemmäksi.

Arvio:

Sääksjärven rautatiepysäkki sijaitsee noin 25 metrin päässä lisäraiteista. Kohteelle aiheutuvat vaikutukset ovat merkittäviä kun lisäraiteet sijoittuvat nykyisten ratojen ja rautatiepysäkin väliin.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Multivuori

Kohde 26 indeksikartassa

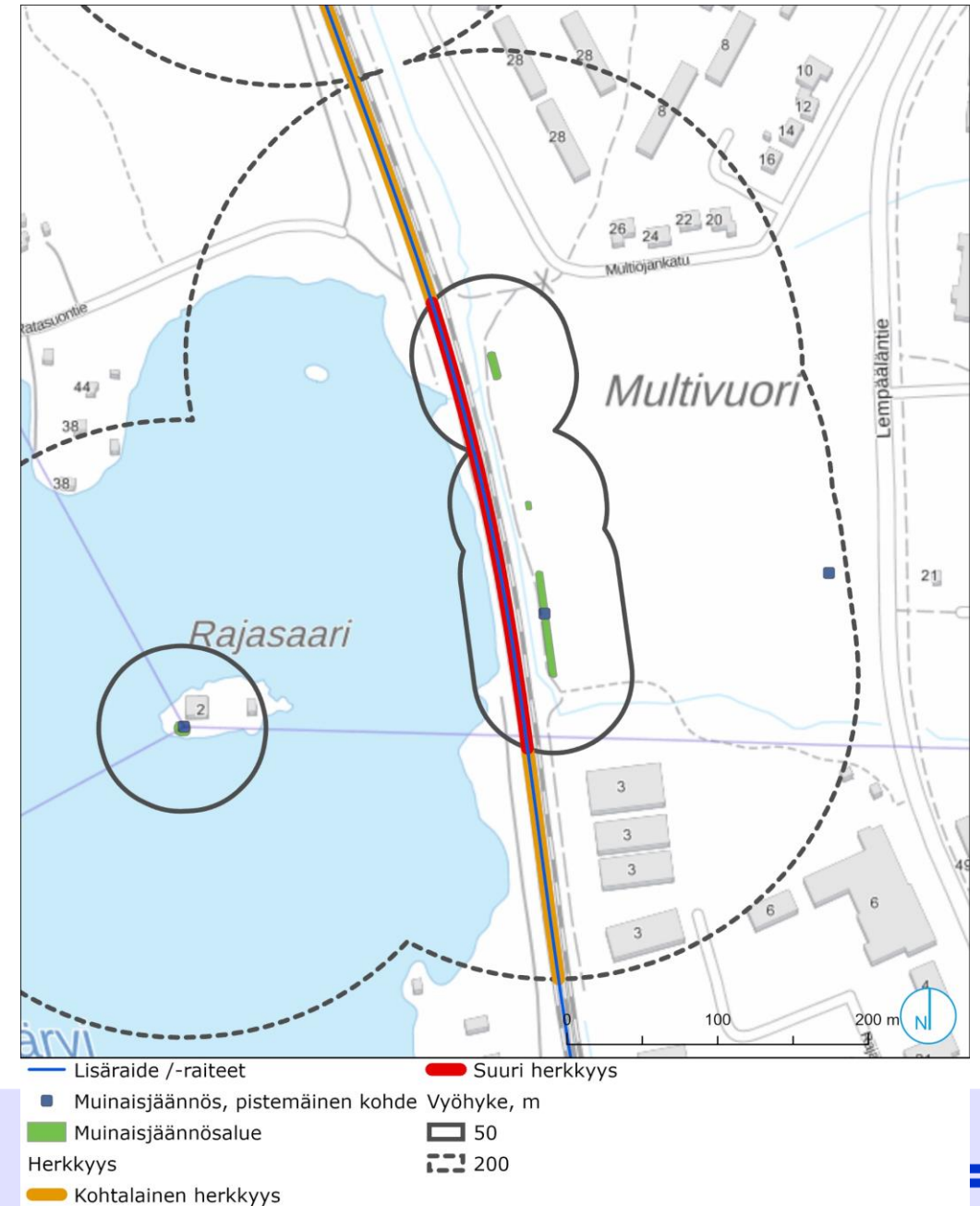
Kuvaus:

Kiinteä muinaisjäänös, kiviaidat

Vuonna 1876 valmistuneeseen Hämeenlinna-Tampere-rataan liityvästä kylmämuuratusta kipinäaidasta on Sääksjärven koillisrannan tuntumassa, Tampereen ja Lempäälän rajan pohjoispuolella säilynyt neljä osuutta. Kiviaidat sijaitsevat rautatien ja sen huoltotien itäpuolella, metsän rajalla, Multivuoren juurella.

Arvio:

Kipinäaidat sijaitseva noin alle 20 metrin etäisyydellä nykyisestä radasta. Kohteelle aiheutuvat vaikutukset ovat merkittäviä, kun lisäraide sijoittuu kohteen ja nykyisen radan väliin.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Arranmaanoja 1, Peltolammin kipinäaidat

Kohde 27 indeksikartassa

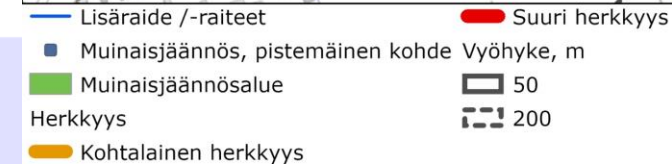
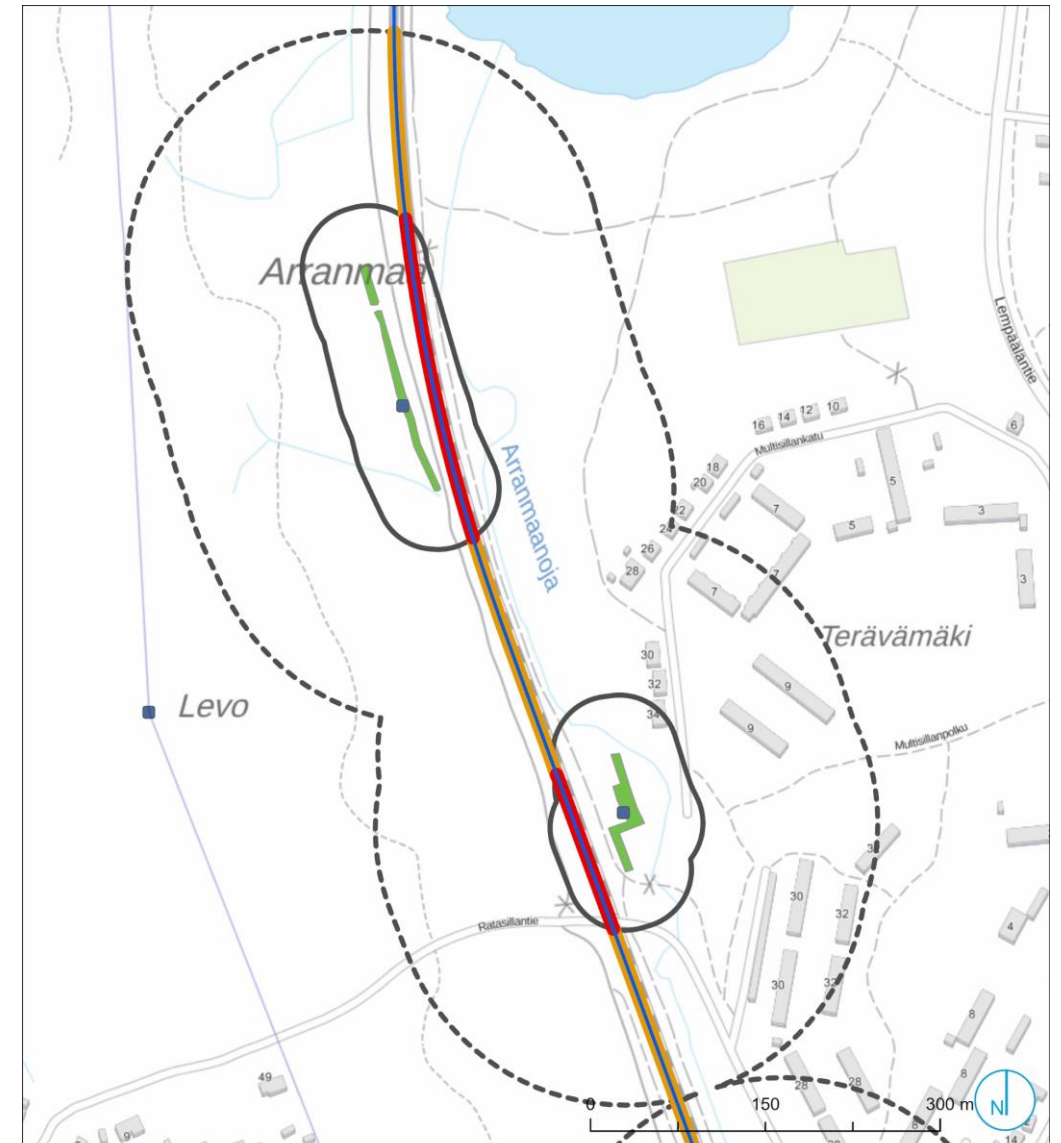
Kuvaus:

Arranmaanoja 1 (kiinteä muinaisjäännös, kiviaidat ja talonpohjat), Peltolammin kipinäaidat (osa kohteesta kohde 28, kiinteä muinaisjäännös, kiviaidat)

Arranmaanoja 1 käsittää noin 115m pitkän kipinäaidan raunion, joka noudattaa VR:n alueen kiinteistörajaa, ja siihen lännestä liittyvän massiivisen kivikellarin jäännöksen sekä sen eteläpuolella, kiviaidan kulmassa sijaitsevan rakennuksen pohjan. Kivikellari vaikuttaa samanikäiseltä kipinäaidan kanssa ja saattaa liittyä radan rakentamiseen. V. 1946 ilmakuvan ja vanhojen peruskarttojen mukaan kiviaita on rajannut idästä ja etelästä n. 60 m x 30 m laajuisen alueen, jolla on sijainnut asuinrakennus ja kolme pientä ulkorakennusta. Kyseessä on todennäköisesti radan rakennustöihin ja myöhemmin huoltoon liittyvä tukiasema. Peltolammin kipinäaidat käsittävät viisi osuutta.

Arvio:

Arranmaanojan rataa lähinnä sijaitseva kipinäaita sijaitsee lähempänä nykyistä rautatietä sen itäpuolella. Kohteelle aiheutuvat vaikutukset ovat vähintään kohtalaisia ja lisäraiteiden toteuttamistavasta riippuen myös merkittäviä. Peltolammin kipinäaidat sijaitsevat hyvin lähellä nykyistä ratalinjausta. Niihin kohdistuvat vaikutukset ovat merkittäviä.

Maisema- ja kulttuuriarvot

Peltolammin kipinäaidat, Pärrinkoski

Kohde 28 indeksikartassa

Kuvaus:

Peltolammin kipinäaidat (osa kohteesta kohde 27, kiinteä muinaisjäänös, kiviaidat), Pärrinkoski (kiinteä muinaisjäänös, vesimyllyt)

Peltolammin kiviaidat on kuvattu kohteen 27 kuvauksessa. Pärrinkoski sijaitsee Peltolammin luonnonsuojelu- ja virkistysalueella, tosin junarata rajaa sen niistä. Vanhin tieto paikasta on Turun tuomiokirkon Mustassa kirjassa, jossa Ylä-Satakunnan erämaista mainitaan yhden miehenosan suuruinen Peltolampi vuoden 1450 tienoilla. Se oli eräsija eli yksityinen maanvaltaus metsästystä ja kalastusta varten. Myöhemmin puhutaan Peltolamminsarasta ja -niityistä, ja varhaisin maininta Tammerkosen kylän mailla sijainneesta myllystä on vuodelta 1585. On kuitenkin mahdollista, että mylly on 1500-lukua vanhempi, koska Pärrinkoski oli alueen parhaita myllykoskia. Vielä 1900-luvun alussa kosken alaosassa sijaitsi pärehöylä ja yläosassa mylly. Nykyään maanpinnalle näkyvät rakenteet ovat peräisin oletettavasti 1800-luvun toiminnasta, pääosin myllyrakenteet sijaitsevat koskessa ja kosken pohjoisrannalla.

Arvio:

Lisäraiteet sijoittuvat alle 50 m etäisyydelle kohteesta, eikä alueen tarkkaa rajausta tunneta. Vaikutukset muinaisjäänösalueeseen ovat kohtalaisia.

